

**ZASADY PODLEGANIA UBEZPIECZENIOM
SPOŁECZNYM I UBEZPIECZENIU ZDROWOTNEMU
ORAZ USTALANIA PODSTAWY WYMIARU SKŁADEK
OSÓB WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA PODSTAWIE
UMÓW CYWILNOPRAWNYCH**

Poradnik

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych

data aktualizacji: 1.01.2018 r.

Poradnik jest dostępny bezpłatnie w serwisie www.zus.pl

WAŻNE

Poradnik odnosi się do aktualnego stanu prawnego.

Informacje dotyczące nieobowiązującego stanu prawnego zawarte są w poprzedniej wersji poradnika (patrz [Archiwum poradników](#))

Spis treści

I. Wstęp	5
II. Umowy cywilnoprawne – uwagi ogólne.....	6
III. Umowa zlecenia jako jedyny tytuł do ubezpieczeń społecznych.....	8
IV. Zbiegi tytułów do ubezpieczeń społecznych – umowa zlecenia i inne tytuły	9
1. Kilka umów zleceń.....	9
2. Umowa zlecenia i umowa o pracę	21
a. Umowa zlecenia zawarta z własnym pracodawcą lub wykonywana na rzecz pracodawcy.....	21
b. Umowa zlecenia z innym podmiotem niż własny pracodawca i niewykonywana na jego rzecz .	23
3. Umowa zlecenia i prowadzenie pozarolniczej działalności	26
a. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, dla której minimalną podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego	26
b. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek, o której mowa w art. 18a ustawy (30% minimalnego wynagrodzenia za pracę)	27
c. Umowa zlecenia w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej	29
4. Umowa o pracę i umowa zlecenia oraz prowadzenie pozarolniczej działalności	30
a. Umowa o pracę i umowa zlecenia z własnym pracodawcą oraz prowadzenie pozarolniczej działalności.....	30
b. Umowa o pracę i umowa zlecenia z innym podmiotem niż własny pracodawca i niewykonywana na jego rzecz oraz prowadzenie pozarolniczej działalności	31
5. Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty	32
6. Umowa zlecenia oraz prowadzenie pozarolniczej działalności i prawo do emerytury lub renty	34
7. Umowa o pracę i umowa zlecenia oraz prawo do emerytury lub renty	36
a. Umowa o pracę i umowa zlecenia z własnym pracodawcą lub wykonywana na rzecz pracodawcy oraz prawo do emerytury lub renty.....	36
b. Umowa o pracę i umowa zlecenia z innym podmiotem niż własny pracodawca i niewykonywana na jego rzecz oraz prawo do emerytury lub renty	37
8. Umowa zlecenia z uczniem lub studentem	38
9. Umowa zlecenia i pobieranie zasiłku macierzyńskiego	40
10. Umowa zlecenia i przebywanie na urlopie wychowawczym	41
11. Umowa zlecenia i bycie rolnikiem.....	42
12. Umowa zlecenia i pozostawanie w stosunku służby	42
V. Kontrakt menedżerski	43

VI. Umowa agencyjna i inne umowy o świadczenie usług.....	44
VII. Umowa o dzieło.....	44
VIII. Ubezpieczenie zdrowotne osób wykonujących umowy cywilnoprawne.....	46
1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu	46
2. Podstawa wymiaru i wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne	47
3. Umowa zlecenia i inne tytuły do ubezpieczenia zdrowotnego	47
a. Umowa zlecenia i umowa o pracę	47
b. Kilka umów zleceń	47
c. Umowa zlecenia i przebywanie na urlopie wychowawczym	47
d. Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty	48
e. Umowa zlecenia i prowadzenie pozarolniczej działalności	48
f. Umowa zlecenia i bycie uczniem lub studentem.....	48
IX. Zgłaszanie i wyrejestrowywanie z ubezpieczeń społecznych osób wykonujących umowy cywilnoprawne	48
X. Podstawa wymiaru i finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne osób wykonujących umowy cywilnoprawne	51
1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.....	51
2. Wysokość składek na ubezpieczenia społeczne.....	57
3. Zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne	58
XI. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące pracę na podstawie umów zlecenia zawartych do 13 stycznia 2000 r.....	59
XII. Zakończenie.....	61
XIII. Wykaz obowiązujących aktów prawnych	62

I. Wstęp

Zadaniem niniejszego poradnika jest przybliżenie zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu przez osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Znajomość przedstawionych w nim zagadnień jest niezbędna do prawidłowego zgłaszania, opłacania i rozliczania składek za wyżej wymienione osoby.

W opracowaniu omówiono obowiązujące od 1 stycznia 2016 r. zasady obejmowania ubezpieczeniami osób wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia oraz osób zawierających inne umowy cywilnoprawne, w tym umowy agencyjne, umowy o dzieło oraz kontrakty menedżerskie. Należy podkreślić, iż w obrocie gospodarczym coraz częściej występującymi formami zatrudniania osób fizycznych – obok umów o pracę – są właśnie umowy cywilnoprawne.

Ważnym elementem poradnika jest przedstawienie zagadnień związanych ze zbiegami tytułów do podlegania ubezpieczeniom społecznym, gdzie jednym z tytułów jest wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych. Istotne jest również omówienie zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu przez zleceniobiorców (albo osoby wykonujące pracę na podstawie umów agencyjnych lub innych umów o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia) będących emerytami lub rencistami, bądź uczniami lub studentami. W poradniku omówiono również zasady zgłaszania i wyrejestrowywania z ubezpieczeń społecznych osób wykonujących umowy cywilnoprawne.

Uwaga!

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu przez osoby sprawujące opiekę nad dziećmi na podstawie umowy o świadczenie usług zwanej umową uaktywniającą (nianie), zasady finansowania składek na te ubezpieczenia oraz sporządzania dokumentów ubezpieczeniowych podane zostały w materiale ["Nianie w ubezpieczeniach - kompendium"](#).

II. Umowy cywilnoprawne – uwagi ogólne

Zasada swobody umów. Jedną z podstawowych zasad obowiązujących w prawie zobowiązań jest wyrażona w art. 353¹ Kodeksu cywilnego zasada swobody umów. Zgodnie z nią strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Umowa zlecenia.

Umowa zlecenia jest umową nazwaną. Definicja oraz główne postanowienia umowy zlecenia zawarte zostały w Kodeksie cywilnym – w księdze trzeciej, w tytule XXI.

Przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. W ujęciu kodeksowym przedmiotem umowy zlecenia jest zobowiązanie zleceniobiorcy do dokonania – z zasady osobiście – na rzecz dającego zlecenie określonej czynności prawnej. Przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do należytej staranności; inaczej niż przy umowie o dzieło, gdzie wykonawca zobowiązuje się do osiągnięcia umówionego rezultatu.

Umowa agencyjna.

Umowa agencyjna jest umową nazwaną. Została uregulowana w Kodeksie cywilnym – w księdze trzeciej, w tytule XXIII.

Przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia – za wynagrodzeniem – przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania umów w jego imieniu. Dla umowy agencyjnej charakterystyczna jest stałość podejmowanej działalności. Zobowiązanie do jednorazowego podjęcia czynności prawnej bądź faktycznej nie wyczerpuje elementów przedmiotowo istotnych agencji. Agent otrzymuje wynagrodzenie za pozytywny wynik swojego działania, tj. zawarcie umowy przez dającego zlecenie albo przez niego samego, gdy ma do tego stosowne umocowanie. Odróżnia to umowę agencyjną od umowy zlecenia, gdzie biorący zlecenie otrzymuje wynagrodzenie za staranne działanie, bez względu na jego wynik.

Umowa o dzieło.

Umowa o dzieło jest również umową nazwaną. Jej definicja oraz główne cechy zawarte zostały w Kodeksie cywilnym – w księdze trzeciej, w tytule XV.

Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Umowa o dzieło ma zatem za przedmiot zobowiązanie się przyjmującego zamówienie do wykonania dla zamawiającego, za zapłatą wynagrodzenia, określonego w umowie dzieła, tj. osiągnięcia uzgodnionego przez strony rezultatu.

Kontrakt menedżerski.

Kontrakt menedżerski jest umową nienazwaną. Umową nienazwaną jest taka czynność prawna, której treść nie jest tożsama w wystarczającym stopniu z żadną umową regulowaną przepisami Kodeksu cywilnego, jak i przepisami innych aktów prawnych.

Menedżerów zatrudnia się zarówno na podstawie umów o pracę, jak i umów cywilnoprawnych. W obu sytuacjach można używać pojęcia kontrakt menedżerski. Jednakże w większości przypadków nazwa ta odnosi się do umów cywilnych o świadczenie usług. Istota kontraktu sprowadza się do zarządzania przedsiębiorstwem przez wykwalifikowanego menedżera w imieniu i na rzecz spółki. Kontrakt menedżerski jest umową starannego działania, co oznacza, iż menedżer nie zobowiązuje się do uzyskania konkretnego efektu swojej działalności, lecz do zachowania należytej staranności w zarządzaniu firmą.

Inne umowy o świadczenie usług. Stosownie do art. 750 Kodeksu cywilnego przepisy o zleceniu (księga trzecia, tytuł XXI k.c.) stosuje się odpowiednio do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami. Odesłanie tego artykułu znajduje zastosowanie wówczas, gdy przedmiotem umowy jest dokonanie czynności faktycznej jako usługi, a nie jest ona unormowana w przepisach dotyczących umów nazwanych w samym Kodeksie cywilnym, jak i w innych aktach prawnych.

Tematykę umów cywilnoprawnych w ubezpieczeniach społecznych, w tym orzecznictwo, poruszono w materiale – [dostępnym na stronie internetowej](#)

LITERATURA: G. Bieniek, H. Ciepla, S. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska: Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, Tom 1 i 2. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006; E. Rott-Pietrzyk, Komentarz do art. 758 kodeksu cywilnego, Zakamycze 2001.

III. Umowa zlecenia jako jedyny tytuł do ubezpieczeń społecznych

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Ubezpieczenie chorobowe jest natomiast dobrowolne. Osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem, o ile zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie złożone w terminie określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. w terminie 7 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania umowy zlecenia. W pozostałych sytuacjach objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony.

Ubezpieczenie chorobowe ustaje od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tego ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony. Ubezpieczenie chorobowe ustaje również od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy zlecenia, czyli od dnia ustania tytułu do podlegania przez zleceniobiorcę ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z własnym pracodawcą oraz zbiegi umów zleceń z innymi tytułami do ubezpieczeń społecznych są omówione w rozdziale III niniejszej pracy.

IV. Zbiegi tytułów do ubezpieczeń społecznych – umowa zlecenia i inne tytuły

Wykonywanie umowy zlecenia nie zawsze jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Zleceniobiorca może bowiem jednocześnie pozostawać w stosunku pracy, wykonywać drugą umowę zlecenia, prowadzić pozarolniczą działalność, być rolnikiem, duchownym, czy osobą pozostającą w stosunku służby. Występuje wówczas zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych, gdzie jednym z tytułów jest wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia. Ponadto umowa zlecenia może być wykonywana przez osobę mającą ustalone prawo do renty lub emerytury oraz osobę będącą uczniem lub studentem. Wprawdzie uprawnienie do renty lub emerytury czy posiadanie statusu ucznia lub studenta nie jest tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, wpływa jednakże w znaczący sposób na charakter i zakres ubezpieczeń z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

Zmiany przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wprowadzonych ustawą z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1831) dotyczą zasad rozstrzygania zbiegów tytułów do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, w szczególności w zakresie wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych.

Na tle rozważań dotyczących zbiegów tytułów do ubezpieczeń społecznych należy wskazać, iż w 2017 r. kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę wynosi 2 000 zł – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 2016 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2017 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1456).

1. Kilka umów zleceń

Zleceniobiorca lub osoba współpracująca ze zleceniobiorcą, którego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia, spełniający warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom jako zleceniobiorca lub osoba współpracująca oraz z kolejnej lub kolejnych umów zlecenia.

Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub współpracy przy jej wykonywaniu lub z innych umów osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia. Ustalania łącznej podstawy wymiaru składek w celu rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych należy dokonywać dla każdego miesiąca odrębnie.

Należy podkreślić, iż ustalając łączną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie uwzględnia się podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wykazanej za miesiąc po ustaniu danego tytułu ubezpieczenia, tj. za miesiąc, w którym ubezpieczony nie podlegał już ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym ani jeden dzień (należy rozliczyć składki za ubezpieczonego wykazując kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się cyframi 30 00). W tym miesiącu nie zachodzi bowiem zbieg z tym tytułem.

Ustalenia łącznej podstawy wymiaru składek dla celu rozstrzygnięcia zbiegu tytułów dokonuje się według kolejności ich powstawania. Ubezpieczony może zmienić tytuł obowiązkowych ubezpieczeń, jednak wybór ten nie może naruszać wyżej wskazanych zasad. Ubezpieczony może także dobrowolnie, na swój wniosek, być objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów.

Z umowy zlecenia, wobec której istnieje ustalony obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia za dany miesiąc powinna być ustalana na zasadach opisanych poniżej, czyli odpowiednio na podstawie art. 18 ust. 1 w zw. z ust. 3 albo art. 18 ust. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Kwota minimalnego wynagrodzenia nie jest kwotą graniczną podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Ustalenia łącznej podstawy wymiaru składek dokonuje się jedynie w celu rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w razie zbiegu określonych tytułów ubezpieczeń.

W przypadku zleceniobiorców, dla których odpłatność w umowie zlecenia została określona miesięcznie kwotowo, w odniesieniu do miesiąca, w którym wystąpiła niezdolność do pracy skutkująca uzyskaniem niższego przychodu lub nieuzyskaniem go, przy sumowaniu podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe należy uwzględnić kwotę określoną w umowie zlecenia. Niezdolność do pracy musi być związana z korzystaniem przez zleceniobiorcę z zasiłku z ubezpieczenia społecznego. Zasada ta nie ma zastosowania w przypadku osób, dla których odpłatność w umowie została określona w kwotowej stawce godzinowej, akordowej albo prowizyjnie.

Ilekcroć jest mowa o przychodzie zleceniobiorcy lub wykonawcy należy przez to rozumieć przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowiłby podstawę wymiaru składek, gdyby umowa rodziła obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.¹

Uwaga!

Zasady rozstrzygnięcia zbiegów kilku umów zlecenia odnoszą się także do zbiegu umowy zlecenia lub współpracy ze zleceniobiorcą z:

- wykonywaniem współpracy ze zleceniobiorcą,
- byciem duchownym,
- byciem posłem lub senatorem,
- wykonywaniem pracy nakładczej,
- wykonywaniem współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność.

Przykład 1

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Następnie osoba

¹ Bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy.

ta zawarła umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie określono 12 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Przychód uzyskany w styczniu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 1 100 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 600 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w styczniu 2017 r. z obu tytułów (tj. u płatnika A od 1 do 31 stycznia, a u płatnika B od 12 do 31 stycznia).

Przykład 2

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Następnie osoba ta zawarła umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie określono 11 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Przychód uzyskany w styczniu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 1 300 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 2 400 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w styczniu 2017 r. z obu tytułów (tj. u płatnika A od 1 do 31 stycznia, a u płatnika B od 11 do 31 stycznia).

Przykład 3

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono 5 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Następnie osoba ta zawarła:

- umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie określono 19 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- umowę zlecenia z płatnikiem C. W umowie określono 23 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Przychód uzyskany w styczniu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 1 100 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 300 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 2 400 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w styczniu 2017 r. z tytułów wszystkich trzech umów zlecenia (tj. u płatnika A od 5 do 31 stycznia, u płatnika B od 19 do 31 stycznia, a u płatnika C od 23 do 31 stycznia).

Łączna podstawa wymiaru składek z umów zawartych z płatnikami A i B nie osiągnęła minimalnego wynagrodzenia, dlatego obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych rodzi także umowa zawarta z płatnikiem C.

Przykład 4

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie

określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Następnie osoba ta zawarła:

- umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie określono 5 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- umowę zlecenia z płatnikiem C. W umowie określono 20 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Przychód uzyskany w styczniu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 1 500 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 3 300 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w styczniu 2017 r. z tytułów umów zlecenia zawartych z płatnikiem A i B. Z tych umów łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osiągnęła minimalne wynagrodzenie, stąd kolejna umowa zawarta z płatnikiem C, z której zleceniobiorca uzyskał w tym miesiącu przychód w wysokości 12 400 zł, nie rodzi obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 5

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono 5 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Następnie osoba ta zawarła:

- umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie określono 11 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- umowę zlecenia z płatnikiem C. W umowie określono 20 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Wszystkie umowy zostały rozwiązane 31 stycznia 2017 r.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za styczeń 2017 r. z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A wynosi 2 000 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w styczniu 2017 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. Ponieważ z tego tytułu podstawa wymiaru osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia, z umów zawartych: z płatnikiem B (przychód osiągnięty w tym miesiącu – 2 000 zł) i C (przychód osiągnięty w tym miesiącu – 11 000 zł) osoba nie będzie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Przykład 6

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono 4 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Rozwiązanie umowy nastąpiło z dniem 30 marca 2017 r. Ponadto osoba ta zawarła:

- umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie określono 10 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy, a umowa została rozwiązana z dniem 26 marca 2017 r.,
- umowę zlecenia z płatnikiem C. W umowie określono 16 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy, a umowa została rozwiązana 8 marca 2017 r.

Przychód uzyskany w styczniu wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 0 zł (zgodnie z umową wynagrodzenie wypłacane jest 10 dnia następnego miesiąca za dany miesiąc),
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 0 zł (zgodnie z umową wynagrodzenie wypłacone zostanie po zakończeniu umowy - 15 kwietnia 2017 r.).

Przychód uzyskany w lutym wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 0 zł.

Przychód uzyskany w marcu wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 0 zł.

Przychód uzyskany w kwietniu wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 3 000 zł.

W obu przypadkach jest to przychód po ustaniu tytułu do ubezpieczeń (umowy uległy rozwiązaniu w poprzednim miesiącu).

Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych rodzą:

- w styczniu wszystkie trzy umowy (łącna podstawa wymiaru składek nie osiąga kwoty minimalnego wynagrodzenia),
- w lutym wszystkie trzy umowy (łącna podstawa wymiaru składek z tytułu umów zawartych z płatnikiem A i B nie osiąga kwoty minimalnego wynagrodzenia),
- w marcu wszystkie trzy umowy (łącna podstawa wymiaru składek z tytułu umów zawartych z płatnikiem A i B nie osiąga kwoty minimalnego wynagrodzenia).

W kwietniu osoba ta nie podlega już ubezpieczeniom społecznym, a tym samym nie zachodzi zbieg tytułów do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, natomiast płatnik B i C zobowiązani są rozliczyć i opłacić składki od przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek uzyskanego po ustaniu tytułu ubezpieczenia (z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 30 00).

Przykład 7

Osoba wykonuje od 10 stycznia 2017 r. pracę u jednego płatnika na podstawie trzech umów zlecenia A, B i C (przedmioty tych umów są różne). Umowy A i B zostały zawarte na czas nieokreślony, a umowa C na okres do 20 lutego 2017 r. Wynagrodzenie z tytułu wykonywania umowy A i B płatne jest 26 dnia danego miesiąca za ten miesiąc, natomiast wynagrodzenie z tytułu wykonywania umowy C w kwocie 1 850 zł wypłacone ma być 20 marca 2017 r., czyli po jej zakończeniu. Ubezpieczony w dniu zawarcia umów wskazał jako rodzące obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych umowy A i B.

Przychód uzyskany w styczniu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy A – 1 100 zł,
- z tytułu umowy B – 1 600 zł.

Przychód uzyskany w lutym 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy A – 1 100 zł,
- z tytułu umowy B – 1 600 zł.

Przychód uzyskany w marcu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy A – 1 100 zł,
- z tytułu umowy B – 1 600 zł,
- z tytułu umowy C – 1 850 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułów umów A i B (łącznie podstawa wymiaru składek osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia). Ponieważ umowa C nie rodzi obowiązku ubezpieczeń społecznych płatnik nie jest zobowiązany do opłacania składek na te ubezpieczenia od przychodu uzyskanego z tytułu jej wykonywania w marcu 2017 r.

Przykład 8

Osoba wykonuje pracę na podstawie trzech umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 1 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Umowa została rozwiązana z dniem 26 marca 2017 r.
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 22 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Umowa została rozwiązana z dniem 31 maja 2017 r.
- zawartej z płatnikiem C, w której określono 28 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Umowa została rozwiązana z dniem 31 maja 2017 r.

Przychód uzyskany w marcu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy z płatnikiem A – 0 zł,
- z tytułu umowy z płatnikiem B – 2 500 zł,
- z tytułu umowy z płatnikiem C – 0 zł.

Przychód uzyskany w kwietniu 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy z płatnikiem A – 5 000 zł (przychód po ustaniu tytułu do ubezpieczeń),
- z tytułu umowy z płatnikiem B – 1 000 zł,
- z tytułu umowy z płatnikiem C – 1 900 zł.

Przychód uzyskany w maju 2017 r. wyniósł:

- z tytułu umowy z płatnikiem B – 2 500 zł,
- z tytułu umowy z płatnikiem C – 1 900 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym:

- w marcu - z tytułów umów zawartych z płatnikami A i B (łącznie podstawa wymiaru składek osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia). Umowa zawarta z płatnikiem C, z tytułu której w tym miesiącu osoba ta nie uzyskała przychodu, nie rodzi już obowiązku ubezpieczeń społecznych,
- w kwietniu - z tytułów umów zawartych z płatnikami B i C. Umowa zawarta z płatnikiem A została rozwiązana 26 marca 2017 r., a tym samym przychód osiągnięty z tytułu jej wykonywania nie podlega sumowaniu. W tym miesiącu zbieg tytułów ubezpieczenia dotyczy wyłącznie umów zawartych z płatnikami B i C. Natomiast

od przychodu osiągniętego w tym miesiącu z tytułu wykonywania umowy zawartej z płatnikiem A, powinien on rozliczyć i opłacić należne składki na zasadach ogólnych,

- w maju - z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B, ponieważ z tytułu tej umowy podstawa wymiaru składek osiąga minimalne wynagrodzenie. Umowa z płatnikiem C nie rodzi już obowiązku ubezpieczeń społecznych.

Przykład 9

Osoba wykonuje pracę na podstawie dwóch umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 1 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 grudnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (11 800 zł) zostanie wypłacone 10 stycznia 2018 r.,
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 10 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 grudnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (4 200 zł) zostanie wypłacone 15 stycznia 2018 r.
- Osoba ta nie uzyskała z tych tytułów żadnych innych przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym z tytułów obu umów, tj.

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A w okresie od 1 marca do 31 grudnia 2016 r.,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B w okresie od 10 marca do 31 grudnia 2016 r.

W żadnym z miesięcy tego okresu z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A podstawa wymiaru składek nie osiąga bowiem minimalnego wynagrodzenia. Ponadto obaj płatnicy w dokumentach rozliczeniowych za styczeń 2018 r. są zobowiązani rozliczyć składki na ubezpieczenia społeczne od przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek osiągniętego przez ubezpieczonego w tym miesiącu (po ustaniu tytułu do tych ubezpieczeń) z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 30 00.

Przykład 10

Osoba wykonuje pracę na podstawie dwóch umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 10 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 grudnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie w wysokości 2 950 zł jest wypłacane za każdy miesiąc 28 dnia tego miesiąca,
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 15 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 grudnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (10 000 zł) zostanie wypłacone 15 stycznia 2018 r. Osoba ta nie uzyskała z tego tytułu żadnych innych przychodów.

Osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A. Podstawa wymiaru składek z tego tytułu osiąga bowiem kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 11

Osoba wykonuje pracę na podstawie trzech umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 30 kwietnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania,
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 10 lutego 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 20 marca 2017 r. jako dzień jej rozwiązania,
- zawartej z płatnikiem C, w której określono 20 lutego 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 30 kwietnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania.

Przychód uzyskany w styczniu 2017 r. wynosi:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 0 zł.

Przychód uzyskany w lutym 2017 r. wynosi:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 2 850 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 2 000 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 1 000 zł.

Przychód uzyskany w marcu 2017 r. wynosi:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 1 100 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 3 500 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 5 000 zł.

Przychód uzyskany w kwietniu 2017 r. wynosi:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 1 150 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 6 000 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A od 1 stycznia 2017 r. do 30 kwietnia 2017 r.,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B od 1 marca do 20 marca 2016 r. W lutym podstawa wymiaru składek osiągnęła minimalne wynagrodzenie u płatnika A, więc umowa z płatnikiem B nie rodziła obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. W marcu z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A podstawa wymiaru nie osiąga minimalnego wynagrodzenia, dlatego umowa z płatnikiem B staje się tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C od 1 kwietnia do 30 kwietnia 2017 r. (w tym miesiącu z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A podstawa wymiaru składek nie osiąga minimalnego wynagrodzenia). W lutym nie był to tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych ponieważ podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A osiągnęła minimalne wynagrodzenie, a w marcu łączna podstawa wymiaru składek u płatników A i B osiągnęła minimalne wynagrodzenie.

Przykład 12

Osoba wykonuje pracę na podstawie trzech umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 1 lutego 2015 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 grudnia 2015 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (6 000 zł) zostanie wypłacone 15 stycznia 2016 r. Umowa ta rodziła obowiązek ubezpieczeń społecznych,

- zawartej z płatnikiem B, w której określono 1 stycznia 2016 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 stycznia 2016 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (1 000 zł) zostanie wypłacone 31 stycznia 2016 r.,
- zawartej z płatnikiem C, w której określono 10 stycznia 2016 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 25 stycznia 2016 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (500 zł) zostanie wypłacone 31 stycznia 2016 r.

Osoba ta nie uzyskała z tych tytułów żadnych innych przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Osoba ta w styczniu 2016 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B i umowy zawartej z płatnikiem C (podstawa wymiaru składek z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B nie osiąga minimalnego wynagrodzenia, w 2016 r. – 1 850 zł).

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A nie jest uwzględniana w sumowaniu, ponieważ w styczniu ubezpieczony nie podlega już ubezpieczeniom z tego tytułu (jest to przychód po ustaniu tytułu, rozliczany z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 30 00).

Przykład 13

Osoba do 11 stycznia 2017 r. współpracuje przy prowadzeniu pozarolniczej działalności. Od 25 stycznia 2017 r. jest zatrudniona na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A, a od 26 stycznia 2017 r. jest zatrudniona na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B. Przychód z tytułu umów zlecenia wyniósł w styczniu:

- z umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A – 300 zł,
- z umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B – 150 zł.

Z tytułu współpracy składki zostały rozliczone od podstawy wymiaru 907,61 zł (przy założeniu, że w 2017 r. 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego stanowi kwota 2 557,80 zł).

W styczniu 2017 r. osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym zarówno z tytułu wykonywania współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności jak i z umów zlecenia.

Przykład 14

Osoba uzyskała status duchownego 10 stycznia 2017 r. Zawarła umowę zlecenia od 15 stycznia 2017 r. W styczniu 2017 r. przychód z tytułu wykonywania umowy zlecenia wyniósł 300 zł, a za każdy kolejny 600 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za duchownego za styczeń wynosi 1 419,35 zł. Łączna podstawa wymiaru wynosi 1 719,35 zł. Tym samym w styczniu 2017 r. osoba ta będzie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym zarówno jako duchowny, jak i z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Od 1 lutego 2017 r. obowiązkowo będzie podlegać wyłącznie jako duchowny (podstawa osiąga minimalne wynagrodzenie).

Przykład 15

Osoba zatrudniona jest na podstawie umowy zlecenia od 1 stycznia 2017 r. Przychód w tym miesiącu wyniósł 1 849 zł. Dodatkowo od 15 stycznia 2017 r. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą. Przychód z tego tytułu w styczniu wyniósł 2 300 zł. Osoba ta w styczniu 2017 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów - jako zleceniobiorca i jako wykonawca.

Przykład 16

Osoba od 1 stycznia 2017 r. jest zatrudniona na podstawie dwóch umów zlecenia oraz jako wykonawca. Przychód w styczniu wyniósł:

- z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A - 1 000 zł,
- z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B - 1 000 zł,
- z tytułu pracy nakładczej - 3 000 zł.

Ponieważ wszystkie tytuły powstały w tym samym dniu ubezpieczony wskazuje tytuł/tytuły, które będą rodzić obowiązek ubezpieczeń. Jeśli wskaże pracę nakładczą, to nie będzie podlegał obowiązkowo z tytułu umów zlecenia. Jeśli wskaże umowy zlecenia zawarte z płatnikami A i B, to umowa o pracę nakładczą nie będzie rodziła obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 17

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 1 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 grudnia 2017 r. jako dzień jej rozwiązania. Odpłatność za każdy miesiąc jej wykonywania została ustalona w kwocie 2 000 zł,
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 1 marca 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 31 maja 2017 r. jako dzień jej rozwiązania. Wynagrodzenie (4 200 zł) zostanie wypłacone 15 lipca 2017 r.

W kwietniu 2016 r. osoba ta uzyskała zasiłek z ubezpieczenia chorobowego w związku z niezdolnością do pracy od 1 do 14 kwietnia. W związku z tym podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A wyniosła 1 000 zł. Ponieważ jednak osoba ta miała w umowie zlecenia określoną stałą odpłatność kwotową (osiągającą minimalne wynagrodzenie) tylko ta umowa będzie rodzić obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych także w kwietniu (w pozostałych miesiącach podstawa wymiaru składek osiąga minimalne wynagrodzenie z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A).

UWAGA!

Okres przejściowy: umowa zlecenia zawarta przed 1 stycznia 2016 r. trwająca nadal po tej dacie.

W przypadku, gdy zleceniobiorca uzyska przychód z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, jednakże w całości za okres sprzed 1 stycznia 2016 r., w którym podlegał wyłącznie obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu, a umowa ta trwa po tej dacie,

przychodu tego nie należy uwzględniać przy ustalaniu łącznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W takim przypadku za ubezpieczonego powinny zostać złożone za miesiąc, w którym przychód taki został uzyskany, dwa imienne raporty miesięczne:

- ZUS RZA z kodem rozpoczynającym się cyframi 30 00, w którym zostaną rozliczone należne składki na ubezpieczenie zdrowotne od przychodu za okres sprzed 1 stycznia 2016 r., stanowiącego podstawę wymiaru składki na to ubezpieczenie,
- ZUS RCA z kodem rozpoczynającym się cyframi 04 11- "zerowy", albo z rozliczeniem składek, jeśli ubezpieczony w tym miesiącu uzyskał także przychód za okres od 1 stycznia 2016 r.

Przy ustalaniu łącznej podstawy wymiaru składek należy natomiast uwzględniać przychód wypłacony lub postawiony do dyspozycji ubezpieczonego od 1 stycznia 2016 r., należny za okres sprzed tej daty, jeżeli zleceniobiorca do 31 grudnia 2015 r. podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tego tytułu a umowa ta trwa po tej dacie.

Przykład 18

Osoba wykonuje pracę na podstawie trzech umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 6 listopada 2015 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy (umowa na czas nieokreślony),
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 1 stycznia 2016 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy (umowa na czas nieokreślony),
- zawartej z płatnikiem C, w której określono 20 stycznia 2016 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 26 lutego 2016 r. jako dzień jej rozwiązania.

Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A:

- wynagrodzenie za grudzień 2015 r. wypłacono w styczniu 2016 r. (przychód - 3 500 zł). Wynagrodzenie za styczeń 2016 r. zostanie wypłacone w lutym 2016 r. (przychód - 3 500 zł), za luty w marcu 2016 r. (przychód - 3 500 zł). Za kolejne miesiące wypłata wynagrodzenia za dany miesiąc także będzie dokonywana w następnym miesiącu, a przychód będzie wyższy niż minimalne wynagrodzenie,

do 31 grudnia 2015 r. osoba ta podlegała wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu (pozostawała jednocześnie w stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy w tym okresie).

Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B osoba ta:

- w styczniu 2016 r. osiągnęła przychód w wysokości 500 zł, a w kolejnych miesiącach po 2 000 zł.

Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C osoba ta:

- w styczniu 2016 r. osiągnęła przychód w wysokości 600 zł, a w lutym w wysokości 2 500 zł.

Przychód osiągnięty w styczniu 2016 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A nie jest uwzględniany przy ustalaniu łącznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia

emerytalne i rentowe. Tym samym w styczniu 2016 r. do sumowania należy przyjąć kwoty: 0 zł (z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A), 500 zł (z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B) i 600 zł (z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C).

Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w styczniu 2016 r. będą rodziły wszystkie trzy umowy (łączna podstawa wymiaru składek nie osiąga minimalnego wynagrodzenia. W 2016 r. – 1 850 zł).

W kolejnych miesiącach obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych będzie rodzić wyłącznie umowa zlecenia zawarta z płatnikiem A (podstawa wymiaru składek osiąga minimalne wynagrodzenie). W konsekwencji umowy zawarte z płatnikami B i C w kolejnych miesiącach nie będą już rodziły obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Płatnik A powinien od przychodu osiągniętego przez zleceniobiorcę w styczniu 2016 r. za okres sprzed 1 stycznia 2016 r. (3 500 zł) rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne w imiennym raporcie miesięcznym ZUS RZA z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 30 00. Ponadto powinien złożyć raport ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 04 11 "zerowy" (zleceniobiorca nie uzyskał innego przychodu w tym miesiącu).

Przykład 19

Osoba wykonuje pracę na podstawie trzech umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono 1 lipca 2015 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy (umowa na czas nieokreślony),
- zawartej z płatnikiem B, w której określono 1 stycznia 2016 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy (umowa na czas nieokreślony),
- zawartej z płatnikiem C, w której określono 20 stycznia 2016 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy i 29 lutego 2016 r. jako dzień jej rozwiązania.

Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A:

- wynagrodzenie za grudzień 2015 r. wypłacono w styczniu 2016 r. (przychód - 3 000 zł). Wynagrodzenie za styczeń 2016 r. zostanie wypłacone w lutym 2016 r. (przychód - 2 800 zł) a za luty w marcu 2016 r. (przychód - 3 100 zł). Za kolejne miesiące wypłata wynagrodzenia także będzie następowała w następnym miesiącu, a przychód będzie wyższy niż minimalne wynagrodzenie (w 2016 r. – 1 850 zł),
- do 31 grudnia 2015 r. osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B osoba ta w styczniu 2016 r. osiągnęła przychód w wysokości 400 zł, a w kolejnych miesiącach po 1 800 zł.

Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C osoba ta w styczniu 2016 r. osiągnęła przychód w wysokości 800 zł, a w lutym w wysokości 2 000 zł.

Przychód osiągnięty w styczniu 2016 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A (wynagrodzenie należne za grudzień 2015 r.) jest uwzględniany przy ustalaniu łącznej podstawy wymiaru składek, ponieważ ubezpieczony podlegał przed 1 stycznia 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Tym samym w styczniu 2016 r. do sumowania zostaną przyjęte kwoty: 3 000 zł (z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A), 400 zł (z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B) i 800 zł (z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C).

Obowiązek ubezpieczeń w styczniu 2016 r. będzie więc rodziła jedynie umowa zawarta z płatnikiem A. Podobnie będzie w kolejnych miesiącach.

2. Umowa zlecenia i umowa o pracę

a. Umowa zlecenia zawarta z własnym pracodawcą lub wykonywana na rzecz pracodawcy

W myśl art. 8 ust. 1 i 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, a także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Jeżeli pracownik wykonuje dodatkowo umowę zlecenia zawartą z własnym pracodawcą, to z tytułu wykonywania tej umowy podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak w przypadku umowy o pracę, tj. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla tej osoby stanowi łączny przychód, uzyskiwany z umowy o pracę oraz z umowy zlecenia. Pracodawca z tytułu zawartej umowy zlecenia nie zgłasza zleceniobiorcy do ubezpieczeń, a uzyskany przychód z tej umowy wykazuje, wraz z przychodem ze stosunku pracy, w imiennym raporcie miesięcznym składanym za pracownika.

UWAGA!

W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09 pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z innym podmiotem, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne za tę osobę. W konsekwencji tej uchwały pracodawca, a więc podmiot, na rzecz którego wykonywana jest praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest zobowiązany do rozliczania i opłacania należnych składek za wyżej wymienione osoby, tak jak za osoby wykonujące pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z własnym pracodawcą.

W związku z tym analogiczne zasady przyjmuje się również wobec osób, które w ramach umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca wykonują pracę na rzecz swojego pracodawcy. Przychód uzyskany z tej umowy należy wykazać wraz z przychodem ze stosunku pracy, w imiennym raporcie miesięcznym składanym za pracownika przez pracodawcę. Natomiast zleceniodawca nie zgłasza takiego zleceniobiorcy do ubezpieczeń.

Należy pamiętać, iż art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie ma zastosowania do osób przebywających na urlopie macierzyńskim, wychowawczym lub bezpłatnym. Jeżeli zatem pracodawca zatrudni na podstawie umowy zlecenia własnego pracownika przebywającego na urlopie macierzyńskim, wychowawczym czy bezpłatnym,

to z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia podlega on ubezpieczeniom na zasadach przewidzianych dla zleceniobiorców.

Przykład 1

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, zawartej ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, w okresie od 1 do 31 sierpnia 2017 r. Jednocześnie pozostaje z tą spółką w stosunku pracy od 1 lipca 2014 r.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i z tytułu umowy zlecenia. Pracodawca, jako płatnik składek, zobowiązany był zgłosić tę osobę od 1 lipca 2014 r. do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego, z tytułu zawartej umowy o pracę. Nie zgłasza natomiast tej osoby do ubezpieczeń z tytułu umowy zlecenia. Powinien jedynie dodać przychód uzyskany z umowy zlecenia do przychodu z umowy o pracę i wykazać tę sumę w imiennym raporcie miesięcznym składanym za sierpień 2017 r. Raport powinien oznaczyć kodem tytułu ubezpieczeń właściwym dla pracownika (01 XX XX).

Przykład 2

Od 1 do 31 marca 2016 r. osoba wykonywała pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej ze spółką jawną. Jednocześnie, od 1 lipca 2014 r., osoba ta jest pracownikiem spółki akcyjnej. W ramach zawartej ze spółką jawną umowy zlecenia wykonywała pracę na rzecz swojego pracodawcy – spółki akcyjnej.

Osoba ta od 1 lipca 2014 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę. Pracodawca (spółka akcyjna) zobowiązany był dokonać zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych swojego pracownika od 1 lipca 2014 r., na druku ZUS ZUA, z kodem tytułu ubezpieczeń właściwym dla pracownika (01 XX XX). Przychód z tej umowy pracodawca-spółka akcyjna powinna wykazać wraz z przychodem ze stosunku pracy, w imiennym raporcie miesięcznym składanym za pracownika z kodem tytułu ubezpieczeń 01 XX XX, za miesiąc jego uzyskania lub postawienia do dyspozycji.

Przykład 3

Spółka akcyjna zawarła od 1 stycznia 2017 r. z własnym pracownikiem, który przebywa na urlopie wychowawczym, umowę zlecenia.

Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym i wykonująca jednocześnie umowę zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia. Przebywanie na urlopie wychowawczym nie stanowi wówczas tytułu do tych ubezpieczeń. Ponadto, pomimo że osoba przebywająca na urlopie wychowawczym jest nadal pracownikiem spółki, z tytułu zawartej umowy zlecenia podlega ubezpieczeniom na zasadach przewidzianych dla zleceniobiorców. Tym samym za tę osobę należy odprowadzić obowiązkowo składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe. Składka na ubezpieczenie chorobowe jest natomiast opłacana na dobrowolny wniosek zleceniobiorcy.

Przykład 4

Spółka jawna zawarła od 1 stycznia 2017 r. z własnym pracownikiem, który przebywa na urlopie macierzyńskim i pobiera z tego tytułu zasiłek macierzyński, umowę zlecenia.

Od 1 stycznia 2017 r. osoba pobierająca zasiłek macierzyński i wykonująca jednocześnie umowę zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

b. Umowa zlecenia z innym podmiotem niż własny pracodawca i niewykonywana na jego rzecz

Osoba spełniająca jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu stosunku pracy oraz z jednej lub kilku umów zlecenia jest obejmowana tymi ubezpieczeniami wyłącznie ze stosunku pracy, jeżeli:

- w umowie o pracę ma zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie,
- w razie braku zagwarantowania co najmniej minimalnego wynagrodzenia (co może mieć miejsce w przypadku pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy) - jeśli podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie. Zasada ta nie uległa zmianie.

Jeżeli podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę w przeliczeniu na pełen miesiąc, będzie niższa niż minimalne wynagrodzenie (przy braku zagwarantowanego w umowie o pracę minimalnego wynagrodzenia), dopiero łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułów: umowy o pracę oraz umowy/umów zlecenia, która osiągnie kwotę minimalnego wynagrodzenia skutkuje, iż kolejne tytuły nie będą rodzić obowiązku tych ubezpieczeń.

Uwaga!

Zbieg wykonywania umowy zlecenia z:

- członkostwem w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych,
- pobieraniem świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego,
- pobieraniem wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego, lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowania,

rozstrzyga się na takich samych zasadach jak opisany zbieg umowy zlecenia z umową o pracę.

Tytuły wyżej wskazane zawsze rodzą obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Przy ustalaniu łącznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia zawsze w pierwszej kolejności uwzględnia się podstawę wymiaru składek powyższych tytułów, w szczególności

ze stosunku pracy. Pozostałe zasady sumowania obowiązują jak przy zbiegu kilku umów zlecenia – patrz Rozdział III punkt 1.

Przykład 1

Osoba jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy $\frac{1}{4}$ etatu przez płatnika A od 1 stycznia 2016 r. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięcznie podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tego tytułu wynosi 500 zł. Jednocześnie osoba ta zawarła dwie umowy zlecenia (nie są wykonywane na rzecz płatnika A):

- z płatnikiem B - w umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- z płatnikiem C - w umowie określono 10 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

W styczniu 2017 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B osoba ta osiągnęła przychód w wysokości 1 000 zł, a z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 1 850 zł. Osoba ta w styczniu 2017 r. obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy o pracę oraz z tytułów obu umów zlecenia (suma podstaw wymiaru składek z tytułu umowy o pracę i pierwszej umowy zlecenia nie osiąga kwoty minimalnego wynagrodzenia).

Przykład 2

Osoba jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy $\frac{1}{2}$ etatu przez płatnika C od 1 lutego 2017 r. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięcznie podstawa wymiaru składek z tego tytułu wynosi 1 400 zł. Wcześniej osoba ta zawarła dwie umowy zlecenia (praca nie jest wykonywana na rzecz płatnika C):

- z płatnikiem A - w umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- z płatnikiem B - w umowie określono 25 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

W styczniu i lutym 2017 r. z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A osiągnęła przychód w wysokości po 1 000 zł, a z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – po 5 000 zł.

W styczniu 2017 r. osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu obu umów zlecenia (tj. zawartej z płatnikiem A od 1 stycznia, a z płatnikiem B – od 25 stycznia).

W lutym 2017 r. osoba ta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy o pracę oraz z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A (suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umowy o pracę i umowy zlecenia z płatnikiem A osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia). Dlatego kolejna umowa zlecenia (z płatnikiem B) nie rodzi obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Jeżeli osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia pozostaje jednocześnie w dwóch lub więcej stosunkach pracy, to dla celów ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy zlecenia należy zsumować podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia z tytułu wszystkich umów o pracę. W sytuacji gdy łącznie wynoszą one co najmniej tyle, ile wynosi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, osoba wykonująca umowę zlecenia podlega z tego tytułu dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Przykład 3

Osoba jest zatrudniona na podstawie dwóch umów o pracę w wymiarze czasu pracy każda - $\frac{1}{4}$ etatu przez płatników A i B od 1 września 2016 r. W umowach o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięcznie podstawa wymiaru składek z tytułu tych umów wynosi po 700 zł. Osoba ta zawarła również dwie umowy zlecenia (praca nie jest wykonywana na rzecz płatników A, ani B):

- z płatnikiem C - w umowie określono 1 lutego 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- z płatnikiem D - w umowie określono 15 lutego 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

W lutym 2017 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem C osiągnęła przychód w wysokości 150 zł, a z tytułu umowy zawartej z płatnikiem D – 3 000 zł.

Osoba ta w lutym obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umów o pracę oraz z tytułów obu umów zlecenia (suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umów o pracę i umowy zlecenia zawartej z płatnikiem C nie osiąga kwoty minimalnego wynagrodzenia).

Przykład 4

Osoba jest zatrudniona na podstawie dwóch umów o pracę w wymiarze czasu pracy każda - $\frac{1}{2}$ etatu przez płatnika A i B od 1 stycznia 2017 r. W umowach o pracę ma więc łącznie zagwarantowane minimalne wynagrodzenie. W lutym 2017 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu obu umów wyniosła łącznie 1 300 zł, z uwagi na zwolnienie lekarskie. Jednocześnie osoba ta zawarła dwie umowy zlecenia (praca nie jest wykonywana na rzecz płatników A, ani B):

- z płatnikiem C - w umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- z płatnikiem D - w umowie określono 15 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

W styczniu i lutym 2017 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem C osiągnęła przychód po 2 000 zł, a z tytułu umowy zawartej z płatnikiem D – po 500 zł.

W styczniu i w lutym 2017 r. osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jedynie z tytułu obu umów o pracę. Ponieważ zagwarantowane wynagrodzenie z tych umów po zsumowaniu osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia, umowy zlecenia z płatnikami C i D nie rodzą obowiązku tych ubezpieczeń.

3. Umowa zlecenia i prowadzenie pozarolniczej działalności

Rozpoczynając omawianie zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące umowę zlecenia i prowadzące jednocześnie pozarolniczą działalność należy wyjaśnić, iż odnoszą się one do sytuacji, gdy umowa zlecenia nie jest wykonywana w ramach prowadzonej działalności, a jej przedmiot nie pokrywa się z przedmiotem tej działalności.

Osobą prowadzącą pozarolniczą działalność - w myśl ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, jest przedsiębiorca, czyli osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Podjęcie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wymaga wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Osoba fizyczna może podjąć wykonywanie działalności gospodarczej od dnia złożenia wniosku o wpis do CEIDG.

Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się:

- osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych;
- twórcę i artystę;
- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu:
 - w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
 - z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej;
- osobę prowadzącą publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów ustawy - Prawo oświatowe.

a. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, dla której minimalną podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego

Zleceniobiorca lub osoba współpracująca ze zleceniobiorcą prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy agencyjnej, umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu tych umów podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego). Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta

ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu wykonywania umowy zlecenia lub współpracy.

Uwaga!

Powyższa zasada rozstrzygania zbiegu tytułów do ubezpieczeń ma zastosowanie do wszystkich osób prowadzących pozarolniczą działalność (nie tylko działalność gospodarczą).

Taka osoba będzie podlegać obowiązkowo z tytułu pozarolniczej działalności, jeżeli podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania umowy zlecenia będzie niższa od najniższej podstawy z działalności, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego). W przypadku, jeśli będzie wynosiła co najmniej tyle ile najniższa podstawa, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy ubezpieczonemu przysługiwał będzie wybór tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Nie stosuje się w tym przypadku sumowania podstaw wymiaru składek – brak odesłania do art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przykład 1

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono datę rozpoczęcia wykonywania pracy na 1 kwietnia 2017 r. Rozwiązanie umowy nastąpiło z dniem 31 maja 2017 r. Następnie osoba ta od 1 maja 2017 r. stała się współnikiem spółki jawnej. Za maj zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości 2 557,80 zł (założono, że w 2017 r. 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego stanowi ta kwota). Przychody osiągnięte z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A wynoszą:

- w kwietniu - 1 500 zł,
- w maju - 1 500 zł.

Osoba ta w kwietniu podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia (nie występuje zbieg tytułów ubezpieczeń). W maju podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności.

b. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek, o której mowa w art. 18a ustawy (30% minimalnego wynagrodzenia za pracę)

Zleceniobiorca lub osoba współpracująca ze zleceniobiorcą prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, iż ubezpieczony będzie obowiązkowo podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów, chyba że łączna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z tego tytułu

lub tytułów osiągnie kwotę minimalnego wynagrodzenia. Wówczas kolejny tytuł lub tytuły nie będą rodziły tego obowiązku. Ubezpieczony może na bieżąco zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 1

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 lutego 2017 r. Z tytułu działalności rozlicza składki za każdy miesiąc od podstawy wymiaru składek w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia (spełnia warunki ustawowe do ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 18a ustawy). Od 1 marca 2017 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Przychód z tytułu wykonywania umowy w każdym miesiącu wynosi 500 zł. Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów.

Przykład 2

Zleceniobiorca jest zatrudniony na podstawie dwóch umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono datę rozpoczęcia jej wykonywania na 1 stycznia 2017 r.,
- zawartej z płatnikiem B, w której określono datę rozpoczęcia jej wykonywania na 10 stycznia 2017 r.

Przychód w każdym miesiącu z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A wynosi 1 300 zł, a z płatnikiem B - 700 zł. Następnie od 1 lutego 2017 r. osoba ta rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek określona w art. 18a ustawy. Ponieważ łączna podstawa wymiaru składek z tytułu umów zlecenia osiąga minimalne wynagrodzenie (nadal podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu umów zlecenia), z tytułu prowadzenia działalności od 1 lutego 2017 r. osoba ta nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Przykład 3

Z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej osoba spełnia warunki do podlegania ubezpieczeniom społecznym od 1 lutego 2017 r. Rozlicza składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za każdy miesiąc od kwoty 30% minimalnego wynagrodzenia, tj. 600 zł (spełnia warunki ustawowe do ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 18a ustawy). Następnie zawarła umowy zlecenia:

- z płatnikiem A, w której określono datę rozpoczęcia jej wykonywania na 1 marca 2017 r.,
- z płatnikiem B, w której określono datę rozpoczęcia jej wykonywania na 1 kwietnia 2017 r.

Przychód z tytułu wykonywania umowy zawartej z płatnikiem A wynosi comiesięcznie 800 zł, a z płatnikiem B - 1 900 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym:

- w lutym 2017 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej,
- w marcu 2017 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz umowy zawartej z płatnikiem A,

w kwietniu 2017 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, umowy zawartej z płatnikiem A oraz umowy zawartej z płatnikiem B (łącznie podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu działalności oraz z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A nie osiąga minimalnego wynagrodzenia).

Przykład 4

Osoba rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej od 1 stycznia 2017 r. Spełnia warunki ustawowe do ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 18a ustawy. Deklaruje jednak do podstawy wymiaru składek comiesięcznie kwotę 2 200 zł. Osoba ta zawarła umowę zlecenia na okres od 1 marca do 31 marca 2017 r. Z tytułu tej umowy przychód wyniósł w marcu 4 500 zł.

Ponieważ z tytułu prowadzenia działalności podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osiąga minimalne wynagrodzenie, z tytułu umowy zlecenia osoba ta nie będzie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

c. Umowa zlecenia w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej

W sytuacji gdy osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, a następnie w ramach tej działalności zawiera umowę zlecenia, której przedmiot jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności, wówczas podlega ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia nie jest obejmowania ubezpieczeniami – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie. Aby jednak umowa zlecenia mogła być traktowana jako wykonywana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, warunkiem jest, aby przychód z niej uzyskiwany był opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 5b ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, za pozarolniczą działalność gospodarczą nie uznaje się czynności, jeżeli łącznie spełnione są następujące warunki:

1. odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat tych czynności oraz ich wykonywanie, z wyłączeniem odpowiedzialności za popełnienie czynów niedozwolonych, ponosi zlecający wykonanie tych czynności,
2. są one wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonych przez zlecającego te czynności,
3. wykonujący te czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

W sytuacji gdy organ podatkowy uzna, iż czynności wykonywane w ramach umowy zlecenia są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), wówczas osoba wykonująca tylko taką umowę podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca.

W przypadku natomiast, gdy osoba wykonująca umowę zlecenia wykonuje również czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca lub osoba prowadząca działalność (następuje wówczas zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych – rozstrzygany na zasadach ogólnych – patrz punkt a i b).

Należy pamiętać, że po uznaniu przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), to w sytuacjach budzących wątpliwości co do rodzaju umowy (umowa zlecenia czy umowa o dzieło) obowiązek ubezpieczeń społecznych, lub jego brak, ustala się w oparciu o treść umowy oraz warunki świadczenia pracy i wypłaty wynagrodzenia.

Przykład 1

Od 1 lutego 2017 r. osoba prowadzi – na podstawie wpisu do ewidencji – działalność gospodarczą. W ramach tej działalności zawiera umowę zlecenia. Przedmiot umowy zlecenia pokrywa się z zakresem prowadzonej przez tę osobę działalności, a przychód uzyskiwany z umowy jest opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia nie jest obejmowana ubezpieczeniami – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

4. Umowa o pracę i umowa zlecenia oraz prowadzenie pozarolniczej działalności

a. Umowa o pracę i umowa zlecenia z własnym pracodawcą oraz prowadzenie pozarolniczej działalności

Jeżeli osoba, która wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę i zawartej z własnym pracodawcą umowy zlecenia, dodatkowo prowadzi pozarolniczą działalność, obowiązkowe są dla niej ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy o pracę oraz – niezależnie od wysokości osiągniętej w ramach stosunku pracy podstawy wymiaru składek – również ubezpieczenia z tytułu umowy zlecenia. Taka umowa zlecenia jest traktowana bowiem jak umowa o pracę.

W związku z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się

przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli pozarolniczej działalności osoba ta podlega dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Przykład

Wspólnik spółki jawnej, od 1 marca 2016 r., wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia zawartej z własnym pracodawcą. Z tytułu umowy o pracę osiąga miesięcznie wynagrodzenie w wysokości 950 zł, z tytułu umowy zlecenia miesięczne wynagrodzenie wynosi 1500 zł.

Osoba, o której mowa, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy i umowy zlecenia. Z tytułu bycia wspólnikiem spółki jawnej ubezpieczenia emerytalne i rentowe są dla niej dobrowolne, gdyż łączna podstawa wymiaru składek z umowy o pracę i umowy zlecenia, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest wyższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę.

b. Umowa o pracę i umowa zlecenia z innym podmiotem niż własny pracodawca i niewykonywana na jego rzecz oraz prowadzenie pozarolniczej działalności

Pracownik wykonujący jednocześnie pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca, prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy.

Ponadto, jeżeli podstawa wymiaru składek z umowy o pracę, w przeliczeniu na okres miesiąca, wynosi mniej niż minimalne wynagrodzenie, osoba ta obejmowana jest również obowiązkowo ubezpieczeniami z kolejnego tytułu. Drugi obowiązkowy tytuł do podlegania ubezpieczeniom jest ustalany w zależności od wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z umowy zlecenia - patrz Rozdział III pkt 3, dotyczący zbiegu umowy zlecenia z prowadzeniem pozarolniczej działalności.

W przypadku, gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ze stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca, wynosi co najmniej tyle, ile minimalne wynagrodzenie za pracę, to zarówno z tytułu wykonywania umowy zlecenia, jak i z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej osoba ta podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie.

Przykład 1

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono datę rozpoczęcia wykonywania pracy na dzień 1 kwietnia 2017 r. Rozwiązanie umowy nastąpiło z dniem 31 maja 2017 r. Osoba ta w dniu 2 kwietnia 2017 r. została zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu przez płatnika B. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięczna podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę wynosi 1 000 zł. Następnie osoba ta od 15 kwietnia 2017 r. rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej C, z tytułu której

spełnia warunki ustawowe do ustalania podstawy wymiaru składek ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 18a ustawy (30% minimalnego wynagrodzenia za pracę). Umowa zlecenia nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy, tj. płatnika B.

W kwietniu 2017 r. przychód z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A wynosi 0 zł, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu prowadzenia działalności C – 296 zł (kwota 30% minimalnego wynagrodzenia pomniejszona w stosunku do połowy miesiąca), a w maju z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A przychód wyniósł 1 000 zł, a z tytułu prowadzenia działalności C podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyniosła 600 zł (30% minimalnego wynagrodzenia).

Osoba ta w kwietniu podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z wszystkich trzech tytułów. W maju podlega z tytułu umowy o pracę zawartej z płatnikiem B oraz umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. Prowadzenie działalności gospodarczej w maju 2017 r. nie rodzi obowiązku tych ubezpieczeń niezależnie od wysokości jaka zadeklarowana została do podstawy wymiaru składek za ten miesiąc.

Przykład 2

Osoba wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. W umowie określono datę rozpoczęcia wykonywania pracy na dzień 1.04.2017 r. Rozwiązanie umowy nastąpiło z dniem 31.05.2017 r. Osoba ta w dniu 2.04.2017 r. została zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu przez płatnika B. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięczna podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę wynosi 1 000 zł. Następnie osoba ta od 15.04.2017 r. rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności C (właściwa dla niej minimalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe to 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego).

Umowa zlecenia nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy, tj. płatnika B.

W kwietniu przychód z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A wynosi 1 500 zł, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu prowadzenia działalności C – 1364,16 zł (kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego pomniejszona w stosunku do połowy miesiąca), a w maju z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A przychód wyniósł 1 500 zł, a z tytułu prowadzenia działalności C podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 2557,80 zł (kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego).

Osoba ta w kwietniu podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy o pracę B oraz do 14 kwietnia 2017 r. – z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A. Od 15 kwietnia 2017 r. oraz w maju 2017 r. podlega tym ubezpieczeniom z tytułu umowy o pracę zawartej z płatnikiem B oraz prowadzenia działalności C.

5. Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty

W przypadku zawarcia przez emeryta lub rencistę jednej umowy zlecenia osoba ta podlega z tytułu jej wykonywania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Natomiast w przypadku zawarcia więcej niż jednej umowy zlecenia, kolejne umowy będą rodziły obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, aż łączna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia osiągnie minimalne wynagrodzenie. Dopiero kolejna umowa nie będzie już rodziła obowiązku tych ubezpieczeń.

Zasady sumowania podstaw wymiaru są analogiczne jak przy zbiegu dwóch lub więcej umów zlecenia (patrz Rozdział III punkt 1) z tym że w przypadku, gdy zleceniobiorca będący emerytem lub rencistą wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę (umowa nie została zawarta z pracodawcą, z którym dana osoba pozostaje w stosunku pracy, a także w ramach umowy praca nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy), w pierwszej kolejności uwzględnia się podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy (analogicznie jak w przypadku zleceniobiorcy nieposiadającego prawa do emerytury bądź renty).

Przykład 1

Emeryt jest zatrudniony na podstawie dwóch umów zlecenia. Nie pozostaje w stosunku pracy. W umowie zawartej z płatnikiem A określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy, a w umowie zawartej z płatnikiem B 20 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. W styczniu 2017 r. z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A przychód wyniósł 2 860 zł, a z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B - 3 200 zł. Osoba ta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A. Umowa zawarta z płatnikiem B nie rodzi obowiązku tych ubezpieczeń, ponieważ z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A osoba ta osiąga minimalne wynagrodzenie.

Przykład 2

Osoba posiadająca prawo do renty, niepozostająca w stosunku pracy, jest zatrudniona na podstawie umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A - w umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- zawartej z płatnikiem B - w umowie określono 10 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- zawartej z płatnikiem C - w umowie określono 15 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Wszystkie umowy uległy rozwiązaniu z dniem 31 stycznia 2017 r.

Przychód osiągnięty w styczniu 2017 r. wynosi:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A - 1 600 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B - 1 900 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C - 2 000 zł.

Osoba ta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułów umów zawartych z płatnikami A i B. Z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, ponieważ łączna podstawa z tytułu umów zawartych z płatnikiem A i B osiąga minimalne wynagrodzenie.

Przykład 3

Osoba uprawniona do emerytury jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu przez płatnika A od 1 maja 2015r. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięcznie podstawa wymiaru składek z tego tytułu wynosi 1 600 zł. Jednocześnie osoba ta zawarła umowy zlecenia (praca nie jest wykonywana na rzecz płatnika A):

- z płatnikiem B - w umowie określono 1 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy,
- z płatnikiem C - w umowie określono 10 stycznia 2017 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

W styczniu 2017 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B osiągnęła przychód w wysokości 2 500 zł, a z tytułu umowy zawartej z płatnikiem C – 5 000 zł.

W styczniu 2017 r. emeryt podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy o pracę i umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B (suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umowy o pracę i umowy zlecenia osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia). Dlatego kolejna umowa zlecenia (z płatnikiem C) nie rodzi obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

6. Umowa zlecenia oraz prowadzenie pozarolniczej działalności i prawo do emerytury lub renty

W sytuacji, gdy osoba mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, wykonuje umowę zlecenia i jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych – do czasu ustalenia prawa do emerytury - zarówno wykonywanie umowy zlecenia, jak i prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej jest dla niej obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Zbieg do ubezpieczeń społecznych między umową zlecenia oraz prowadzeniem pozarolniczej działalności, jest rozstrzygany na zasadach ogólnych – patrz Rozdział III punkt 3.

Od dnia, od którego ustalone zostanie prawo do emerytury obowiązkowe będą dla niej jedynie ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegać będzie dobrowolnie, na swój wniosek.

Wyżej przedstawione zasady mają zastosowanie do osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Dotyczą zatem tych osób, które po dopełnieniu obowiązku uzyskania odpowiedniego wpisu, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, w ramach tego wpisu prowadzą działalność zawodową oraz osób, które prowadzą działalność gospodarczą w ramach spółki cywilnej.

Zasada ta nie dotyczy osób:

- prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty innej niż renta z tytułu niezdolności do pracy,

- mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które prowadzą pozarolniczą działalność inną niż pozarolnicza działalność gospodarcza,
- mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które współpracują przy prowadzeniu pozarolniczej działalności,
- pobierających renty rodzinne,
- mających ustalone prawo do np. „wojskowych czy policyjnych rent inwalidzkich” przyznawanych z tytułu „niezdolności do służby” czy rent rolniczych z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników ((Dz. U. z 2016 r. poz. 277, z późn. zm.).

Osoby te z tytułu prowadzenia działalności lub współpracy podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie. Jednak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, bez względu na posiadanie uprawnień i pobieranie innego rodzaju renty. Istotny jest bowiem fakt ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a nie jej pobieranie.

Przykład 1

Osoba mająca ustalone decyzją ZUS prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, od 1 lipca 2016 r. jest współnikiem spółki cywilnej. Osoba ta od 1 lutego 2017 r. wykonuje również pracę na podstawie umowy zlecenia. Z tytułu umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w każdym miesiącu jej trwania jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego).

Z uwagi na fakt, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z umowy zlecenia w każdym miesiącu jej trwania jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, od 1 lutego 2017 r. do czasu ustalenia prawa do emerytury, osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej jako współnik spółki cywilnej, dobrowolnie z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Od dnia, od którego ustalone zostanie prawo do emerytury, obowiązkowe będą dla niej jedynie ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Z tytułu prowadzenia działalności ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegać wówczas będzie dobrowolnie, na swój wniosek.

Przykład 2

Osoba mająca ustalone prawo do renty rodzinnej, prowadzi od 1 kwietnia 2016 r. na podstawie wpisu do ewidencji działalność gospodarczą i jednocześnie od 1 stycznia 2017 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Osoba ta od 1 stycznia 2017 r. (tj. od dnia rozpoczęcia wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia) obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia. Natomiast z tytułu

prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zarówno podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie.

Przykład 3

Osoba, która ma ustalone decyzją ZUS prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, jednocześnie na podstawie wpisu do CEIDG prowadzi od 1 stycznia 2016 r. działalność gospodarczą – wykonuje zawód adwokata. Ponadto od 1 stycznia 2017 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Z tytułu umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w każdym miesiącu jej trwania jest wyższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego).

Od 1 stycznia 2017 r. wykonywanie zarówno umowy zlecenia, jak i działalności gospodarczej jest dla niej obowiązującym tytułem do ubezpieczeń. W związku z faktem, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z umowy zlecenia w każdym miesiącu jej trwania jest wyższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, od 1 stycznia 2017 r. do czasu ustalenia prawa do emerytury, osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z wybranego tytułu (bądź z umowy zlecenia bądź z działalności zawodowej), a dobrowolnie z drugiego. Od dnia, od którego ustalone zostanie prawo do emerytury obowiązkowe będą dla niej jedynie ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Z tytułu wykonywania działalności gospodarczej jako adwokat ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegać będzie dobrowolnie.

Przykład 4

Osoba pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i jednocześnie wykonuje umowę zlecenia od 1 stycznia 2017 r. oraz prowadzi od 1 grudnia 2016 r. na podstawie wpisu do ewidencji działalność gospodarczą. Z tytułu umowy zlecenia od 1 stycznia 2017 r. obowiązkowe są dla tej osoby ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Z tytułu prowadzonej od 1 grudnia 2016 r. działalności gospodarczej podlega natomiast tym ubezpieczeniom dobrowolnie, na swój wniosek.

7. Umowa o pracę i umowa zlecenia oraz prawo do emerytury lub renty

a. Umowa o pracę i umowa zlecenia z własnym pracodawcą lub wykonywana na rzecz pracodawcy oraz prawo do emerytury lub renty

Osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, z tytułu wykonywania umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

Powyższe stosuje się również w sytuacji, gdy praca na podstawie umowy zlecenia wykonywana jest na rzecz podmiotu, z którym osoba mająca ustalone prawo do emerytury

lub renty pozostaje w stosunku pracy. Umowa zlecenia zawarta z własnym pracodawcą lub wykonywana na rzecz własnego pracodawcy, przez osobę mającą ustalone prawo do emerytury lub renty, w zakresie ubezpieczeń społecznych traktowana jest bowiem jak umowa o pracę. Tym samym osoba mająca uprawnienia emerytalne lub rentowe, wykonująca umowę zlecenia zawartą z własnym pracodawcą albo wykonująca w ramach takiej umowy zlecenia pracę na rzecz własnego pracodawcy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i z tytułu umowy zlecenia.

Przykład

Osoba mająca ustalone prawo do emerytury została zatrudniona, na podstawie umowy o pracę, w spółce jawnej od 1 lutego 2016 r. Pracodawca, jako płatnik składek, dokonał zgłoszenia tej osoby do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i chorobowego. W dniu 15 kwietnia 2016 r. osoba ta dodatkowo zawarła umowę zlecenia z własnym pracodawcą.

Z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia wymieniona osoba podlega również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu jako pracownik.

b. Umowa o pracę i umowa zlecenia z innym podmiotem niż własny pracodawca i niewykonywana na jego rzecz oraz prawo do emerytury lub renty

Jeśli zleceniobiorca uprawniony do emerytury lub renty jednocześnie wykonuje umowę o pracę (umowa zlecenia nie jest zawarta z pracodawcą ani nie jest wykonywana na jego rzecz) to znaczenie ma wysokość podstawy wymiaru składek z tytułu umowy o pracę w przeliczeniu na pełen miesiąc, analogicznie jak w przypadku zleceniobiorcy, który nie posiada uprawnień do emerytury lub renty (patrz Rozdział III, punkt 2).

Zasady sumowania podstaw wymiaru są analogiczne jak przy zbiegu dwóch lub więcej umów zlecenia (patrz Rozdział III, punkt 1), z tym że w przypadku, gdy zleceniobiorca będący emerytem lub rencistą wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę (umowa nie została zawarta z pracodawcą, z którym dana osoba pozostaje w stosunku pracy, a także w ramach umowy praca nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy), w pierwszej kolejności uwzględnia się podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy.

Przykład

Osoba uprawniona do emerytury jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu przez płatnika A od 1 lutego 2016 r. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Comiesięcznie podstawa wymiaru składek wynosi 1 300 zł. Jednocześnie osoba ta zawarła dwie umowy zlecenia z płatnikami (praca nie jest wykonywana na rzecz płatnika A):

- B od 1 do 31 marca 2017 r., z wynagrodzeniem 1 500 zł,

- C od 16 do 31 marca 2017 r., z wynagrodzeniem 1 900 zł.

Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych rodzi umowa o pracę zawarta z płatnikiem A oraz umowa zlecenia zawarta z płatnikiem B. Umowa zawarta z płatnikiem C nie rodzi obowiązku tych ubezpieczeń.

8. Umowa zlecenia z uczniem lub studentem

Uczniowie szkół ponadpodstawowych oraz studenci do ukończenia 26 lat, wykonujący pracę na podstawie umowy zlecenia, nie podlegają ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu. Osoby te do ukończenia 26 roku życia nie są obejmowane ubezpieczeniami z tytułu umowy zlecenia – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

Dla celów ubezpieczeń społecznych uznaje się, że uczniem – do 31 sierpnia każdego roku – jest osoba, która:

- kontynuuje naukę w tej samej szkole,
- skończyła szkołę i rozpoczyna naukę w szkole, w której rok szkolny rozpoczyna się 1 września,
- ukończyła szkołę i nie kontynuuje nauki.

Osobę, która przedstawi zaświadczenie o przyjęciu na studia wyższe uznaje się za ucznia do 30 września.

Studentem – według przepisów ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym – jest osoba kształcąca się na studiach pierwszego lub drugiego stopnia albo na jednolitych studiach magisterskich.

Przez studia pierwszego stopnia rozumie się formę kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, kończącą się uzyskaniem kwalifikacji pierwszego stopnia, czyli uzyskaniem zawodowego licencjata, inżyniera lub równorzędnego określonego kierunku studiów i profilu kształcenia, potwierdzonego odpowiednim dyplomem.

Przez studia drugiego stopnia rozumie się formę kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający co najmniej kwalifikacje pierwszego stopnia, kończącą się uzyskaniem kwalifikacji drugiego stopnia, czyli uzyskaniem tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera lub równorzędnego określonego kierunku studiów i profilu kształcenia, potwierdzonego odpowiednim dyplomem.

Przez jednolite studia magisterskie rozumie się formę kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, kończącą się uzyskaniem kwalifikacji drugiego stopnia.

Nie są studentami:

- uczestnicy studiów doktoranckich
- uczestnicy studiów podyplomowych.

Osoba jest studentem od daty immatrykulacji, tj. aktu przyjęcia w poczet studentów uczelni i złożenia ślubowania do daty ukończenia studiów lub daty skreślenia z listy studentów. Jeżeli data formalnej immatrykulacji jest późniejsza niż dzień 1 października danego roku

kalendarzowego, wówczas zwolnienie z obowiązku ubezpieczeń obejmuje także okres między 1 października a dniem immatrykulacji.

Za dzień ukończenia studiów uważa się datę:

- złożenia przez studenta egzaminu dyplomowego,
- złożenia przez studenta ostatniego wymaganego planem studiów egzaminu – w przypadku kierunków lekarskich, lekarsko-dentystycznych i weterynarii,
- zaliczenia przez studenta ostatniej przewidzianej w planach studiów praktyki – w przypadku kierunku farmacja oraz kierunków związanych z kształceniem w zakresie ratownictwa medycznego i fizjoterapii,
- skreślenia z listy studentów.

Z obowiązującego od 1 października 2011 r. art. 167 ust. 2a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wynika, że osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia, zachowuje prawa studenta do dnia 31 października roku, w którym ukończyła te studia. Użyte w tym przepisie sformułowanie „zachowuje prawa studenta” nie jest tożsame z posiadaniem statusu studenta w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 18k ustawy. Oznacza to, że nie zmieniły się zasady ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych tych osób.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych studenta wykonującego pracę na podstawie umowy zlecenia nie ma znaczenia jego obywatelstwo ani kraj odbywania przez niego studiów.

Należy pamiętać, iż w przypadku zawarcia umowy zlecenia z własnym pracownikiem, który jest jednocześnie studentem lub uczniem w wieku do 26 lat, z tytułu umowy zlecenia należy opłacać wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne, tj. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe. W takiej sytuacji bowiem umowa zlecenia jest traktowana w zakresie ubezpieczeń społecznych jak umowa o pracę.

Nie ma natomiast znaczenia dla ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy zlecenia fakt zawarcia tej umowy przez ucznia lub studenta z innym podmiotem niż własny pracodawca. Uczeń lub student w wieku do 26 lat z tytułu umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca nie podlega ubezpieczeniom społecznym.

Przykład 1

Osoba będąca słuchaczem studiów podyplomowych, w wieku 25 lat, wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, zawartą na okres od 1 stycznia 2017 r. do 15 lutego 2017 r.

Z tytułu umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu. Ubezpieczenie chorobowe natomiast jest dla niej dobrowolne.

Przykład 2

Student studiów magisterskich wykonuje umowę zlecenia. W dniu 25 maja 2017 r. kończy 26 lat. Od 25 maja 2017 r. ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe z tytułu umowy zlecenia są dla niego obowiązkowe. Ubezpieczenie chorobowe jest dla niego dobrowolne.

Przykład 3

Student studiów doktoranckich, który nie ukończył jeszcze 26 lat, został zatrudniony na podstawie umowy zlecenia od 1 stycznia 2017 r.

Z tytułu umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu. Ubezpieczenie chorobowe ma dla niego charakter dobrowolny.

Przykład 4

Osoba będąca studentem, w wieku 22 lat, wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę. Ponadto zawarła ona z własnym pracodawcą umowę zlecenia na okres od 15 do 31 stycznia 2017 r.

Zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i z tytułu umowy zlecenia osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu.

Przykład 5

Student, w wieku 24 lat, wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę w spółce jawnej. Jednocześnie wykonuje umowę zlecenia zawartą ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością.

Obowiązkowo podlega on ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy. Natomiast z tytułu umowy zlecenia nie podlega ubezpieczeniom – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

9. Umowa zlecenia i pobieranie zasiłku macierzyńskiego

Osoby pobierające zasiłek macierzyński, które jednocześnie wykonują umowę zlecenia podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Mogą one jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu umowy zlecenia.

Przykład

Osoba pobiera od 15 listopada 2016 r. zasiłek macierzyński ze stosunku pracy i podlega z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Jednocześnie poinformowała płatnika składek, iż od 1 do 31 grudnia 2016 r. podjęła wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca.

Osoba pobierająca zasiłek macierzyński i wykonująca jednocześnie w okresie od 1 do 31 grudnia 2016 r. umowę zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Z tytułu umowy zlecenia ubezpieczenia emerytalne i rentowe są dla niej dobrowolne.

10. Umowa zlecenia i przebywanie na urlopie wychowawczym

Osoby przebywające na urlopiach wychowawczych podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tego tytułu, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych.

Innym tytułem rodzącym obowiązek ubezpieczeń społecznych jest wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia. Zatem osoby, które przebywają na urlopie wychowawczym i jednocześnie wykonują umowę zlecenia, obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, natomiast nie podlegają tym ubezpieczeniom z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym. Nie ma przy tym znaczenia, czy umowa zlecenia została zawarta przez wyżej wymienioną osobę z własnym pracodawcą, czy też z podmiotem innym niż własny pracodawca.

Przykład 1

Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym od 28 września 2016 r. i podlegająca z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, poinformowała płatnika składek, iż od 1 do 30 stycznia 2017 r. podjęła wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca.

Wykonywanie umowy zlecenia stanowi inny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tym samym osoba ta – w okresie od 1 do 30 stycznia 2017 r. – podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia, a nie podlegała tym ubezpieczeniom z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym. Zleceniodawca, jako płatnik składek, był zobowiązany zgłosić tę osobę do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli ubezpieczona złożyła wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem.

Przykład 2

Pracownica spółki akcyjnej przebywa na urlopie wychowawczym. W trakcie tego urlopu spółka zawarła z nią umowę zlecenia w okresie od 1 do 31 stycznia 2017 r.

Mimo tego, że osoba przebywająca na urlopie wychowawczym jest nadal pracownikiem spółki akcyjnej nie ma wobec niej zastosowania przepis ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych mówiący, iż osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia – zawartej z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy – uważa się dla celów ubezpieczeń społecznych za pracownika. Z tytułu zawartej umowy zlecenia osoba ta podlega zatem ubezpieczeniom na zasadach obowiązujących zleceniobiorców. Obowiązkowo należy za nią odprowadzić składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe. Składka na ubezpieczenie chorobowe jest natomiast opłacana na jej wniosek.

11. Umowa zlecenia i bycie rolnikiem

Rolnik wykonujący jednocześnie pracę na podstawie umowy zlecenia podlega z tytułu wykonywania tej umowy obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu. Ubezpieczeniu chorobowemu podlega natomiast dobrowolnie.

W sytuacji, gdy rolnik nie podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stosuje się wobec niego odrębne przepisy, regulujące ubezpieczenie społeczne rolników. Wykonywanie umowy zlecenia jest obowiązkowym tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym w myśl ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a tym samym w odniesieniu do rolnika wykonującego pracę na podstawie umowy zlecenia mają zastosowanie przepisy tej ustawy.

12. Umowa zlecenia i pozostawanie w stosunku służby

Osoby pozostające w stosunku służby – tj. funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej, żołnierze zawodowi, funkcjonariusze Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego, Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej – spełniające jednocześnie warunki do podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, są dobrowolnie obejmowane ubezpieczeniami społecznymi z tego tytułu.

V. Kontrakt menedżerski

Umowa kontraktu menedżerskiego może mieć charakter umowy o pracę lub umowy zlecenia. Jeżeli kontrakt menedżerski ma charakter umowy o pracę, osoba wykonująca tę umowę podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak pracownik. Częściej jednakże kontrakt menedżerski występuje jako umowa o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o umowie zlecenia, a tym samym osoba wykonująca taką umowę podlega ubezpieczeniom społecznym na zasadach przewidzianych dla zleceniobiorców.

Opisane w poradniku zasady dotyczące osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia odnoszą się również do osób wykonujących umowę kontraktu menedżerskiego o charakterze umowy zlecenia.

Należy przypomnieć, że od 1 stycznia 2004 r. za przychody z działalności wykonywanej osobiście uważa się przychody uzyskane na podstawie umów o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktów menedżerskich lub umów o podobnym charakterze, w tym przychody z tego rodzaju umów zawieranych w ramach prowadzonej przez podatnika działalności gospodarczej.

Dla menedżera, który ma wpis do CEIDG w zakresie zarządzania i jednocześnie ma zawartą umowę kontraktu menedżerskiego na zarządzanie i jeżeli przychód uzyskiwany z tej umowy – dla potrzeb opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych – jest przychodem z działalności wykonywanej osobiście to umowa kontraktu menedżerskiego jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń społecznych, a nie jako umowa wykonywana w ramach działalności gospodarczej. Wymieniona osoba podlega wówczas ubezpieczeniom jako zleceniobiorca (wykonywanie kontraktu menedżerskiego o charakterze umowy o świadczenie usług). Obowiązkowe są dla niej ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe. Ubezpieczenie chorobowe jest dla niej dobrowolne.

Natomiast w sytuacji, gdy w ramach posiadanego wpisu do CEIDG dana osoba osiąga przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) i równocześnie osiąga przychody na podstawie kontraktu menedżerskiego (przychody z działalności wykonywanej osobiście), następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych, patrz Rozdział III punkt 3.

Należy podkreślić, iż zgodnie z Uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., sygn. akt III UZP 2/15, tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym przez członka zarządu spółki akcyjnej, który zawarł z tą spółką umowę o świadczenie usług w zakresie zarządzania w ramach prowadzonej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej, jest umowa o świadczenie usług (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Sąd Najwyższy nadał uchwale moc zasady prawnej oraz zastrzegł, że przedstawiona w niej wykładnia wiąże od dnia podjęcia uchwały.

VI. Umowa agencyjna i inne umowy o świadczenie usług

Zasady dotyczące osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia, opisane w niniejszym poradniku, mają zastosowanie także do osób wykonujących umowy agencyjne oraz inne umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (patrz: Rozdziały II i III).

VII. Umowa o dzieło

Osoba, która wykonuje pracę wyłącznie na podstawie umowy o dzieło nie podlega ubezpieczeniom społecznym. Samoistna umowa o dzieło nie jest bowiem tytułem do ubezpieczeń.

Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o dzieło istnieje natomiast wtedy, gdy umowa taka została zawarta z własnym pracodawcą lub jest wykonywana na rzecz własnego pracodawcy.

W takich przypadkach umowa o dzieło jest w zakresie ubezpieczeń społecznych traktowana jak umowa o pracę. W myśl bowiem art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika uważa się również osobę wykonującą pracę na podstawie umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Powyższe dotyczy umów o dzieło zawartych od 14 stycznia 2000 r.

Jeżeli zatem pracownik wykonuje dodatkowo umowę o dzieło zawartą z własnym pracodawcą, lub na podstawie tej umowy wykonuje pracę na rzecz własnego pracodawcy, to podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i z umowy o dzieło.

W sytuacji gdy osoba, która wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę zawartej z własnym pracodawcą umowy o dzieło, dodatkowo prowadzi pozarolniczą działalność, obowiązkowe są dla niej ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy o pracę oraz umowy o dzieło. Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności jest natomiast uzależniony od wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia ze stosunku pracy oraz umowy o dzieło. Jeśli podstawa ta, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności są obowiązkowe. Jeżeli natomiast podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ze stosunku pracy i umowy o dzieło, w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej tyle, ile minimalne wynagrodzenie, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności osoba ta podlega dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Emeryt lub rencista wykonujący umowę o dzieło zawartą z pracodawcą, z którym pozostaje równocześnie w stosunku pracy, albo wykonujący w ramach umowy o dzieło pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, podlega z tytułu tej umowy obowiązkowo

ubezpieceniom społecznym. Obowiązkowe dla tej osoby są również ubezpieczenia z tytułu umowy o pracę.

Należy pamiętać, iż w sytuacji gdy pracodawca zatrudnia na podstawie umowy o dzieło swojego pracownika przebywającego na urlopie macierzyńskim, wychowawczym czy bezpłatnym, z tytułu wykonywania umowy o dzieło nie podlega on ubezpieczeniom społecznym. Statusu własny pracownik nie mają bowiem osoby przebywające na urlopie macierzyńskim, urlopie wychowawczym lub urlopie bezpłatnym, a tym samym w odniesieniu do tych osób nie ma zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przykład 1

Pracownik zawarł umowę o dzieło, na okres od 1 do 30 kwietnia 2016 r., z własnym pracodawcą. Osoba ta pozostaje w stosunku pracy od 1 stycznia 2016 r.

Zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i z tytułu umowy o dzieło wymieniona osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Pracodawca, jako płatnik składek, zobowiązany był zgłosić ją od 1 stycznia 2016 r. do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i chorobowego z tytułu zawartej umowy o pracę. Nie powinien natomiast zgłaszać tej osoby do ubezpieczeń z tytułu umowy o dzieło. Powinien jedynie dodać przychód uzyskany z umowy o dzieło do przychodu z umowy o pracę i otrzymaną sumę wykazać w imiennym raporcie miesięcznym, składanym za kwiecień 2016 r. Raport należało oznaczyć kodem tytułu ubezpieczeń właściwym dla pracownika (01 XX XX).

Przykład 2

Osoba – na podstawie wpisu do ewidencji – prowadzi działalność gospodarczą. Od 1 lutego 2017 r. wykonuje również pracę na podstawie umowy o pracę, na 1/2 etatu, z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 1 000 zł. W okresie od 1 do 31 marca 2017 r. wykonywała także umowę o dzieło, którą zawarła z własnym pracodawcą. Z tytułu tej umowy w marcu 2017 r. wynagrodzenie wyniosło 2 000 zł.

W okresie od 1 do 31 marca 2017 r. osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy i umowy o dzieło. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej ubezpieczenia emerytalne i rentowe były dla niej dobrowolne, gdyż łączna podstawa wymiaru składek ze stosunku pracy i umowy o dzieło, w marcu 2017 r., była wyższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Przykład 3

Osoba uprawniona do emerytury wykonuje, od 1 marca do 31 sierpnia 2017 r., pracę wyłącznie na podstawie umowy o dzieło.

Osoba ta z tytułu wykonywania umowy o dzieło nie podlega ubezpieczeniom społecznym.

Przykład 4

Osoba przebywa na urlopie wychowawczym i podlega z tego tytułu ubezpieczeniom

emerytalnemu i rentowym. Od 15 maja do 30 września 2017 r., z pracodawcą, który udzielił jej urlopu wychowawczego, zawarła umowę o dzieło.

W okresie wykonywania umowy o dzieło osoba ta w dalszym ciągu podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu urlopu wychowawczego. Z tytułu umowy o dzieło natomiast nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a tym samym nie powinny być z tego tytułu opłacane żadne składki.

VIII. Ubezpieczenie zdrowotne osób wykonujących umowy cywilnoprawne

1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu

Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej, albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli:

- posiadają obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA),
- nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy w celu wykonywania pracy, zezwolenia na pobyt czasowy z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 181 ust. 1 ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650), zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgody na pobyt ze względów humanitarnych, zgody na pobyt tolerowany,
- uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium,
- nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i legalnie zamieszkują na terytorium innego niż Rzeczypospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają także osoby objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu umowy zlecenia, umowy agencyjnej, albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, które posiadają obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i nie

zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

2. Podstawa wymiaru i wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne

Do ustalenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tych osób, z poniższymi wyjątkami:

- podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców (osób wykonujących umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług) pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, finansowanych ze środków ubezpieczonego,
- przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia rocznej podstawy wymiaru tych składek do trzydziestokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 9,00% podstawy wymiaru.

3. Umowa zlecenia i inne tytuły do ubezpieczenia zdrowotnego

a. Umowa zlecenia i umowa o pracę

W przypadku, gdy ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie. Jeżeli zatem pracownik dodatkowo wykonuje umowę zlecenia, obowiązkowo podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i z tytułu umowy zlecenia. Bez znaczenia dla ustalenia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego pozostaje fakt zawarcia umowy zlecenia z własnym pracodawcą, czy też z podmiotem innym niż własny pracodawca.

b. Kilka umów zleceń

Jeśli w ramach jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego (m.in. z tytułu umowy zlecenia) ubezpieczony uzyskuje więcej niż jeden przychód, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od każdego z uzyskanych przychodów odrębnie. Zatem osoba wykonująca pracę na podstawie kilku umów zleceń obowiązkowo podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu z każdej z zawartych umów zleceń.

c. Umowa zlecenia i przebywanie na urlopie wychowawczym

Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym, która dodatkowo wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, obowiązkowo podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu jedynie z tytułu umowy zlecenia. Z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym składka na ubezpieczenie zdrowotne nie jest opłacana.

d. Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty

Osoba uprawniona do renty lub emerytury, wykonująca jednocześnie pracę na podstawie umowy zlecenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu z obu tych tytułów. Tym samym składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być odprowadzona zarówno z emerytury lub renty, jak i z umowy zlecenia.

e. Umowa zlecenia i prowadzenie pozarolniczej działalności

Jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność wykonuje jednocześnie pracę na podstawie umowy zlecenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu z obu tych tytułów.

f. Umowa zlecenia i bycie uczniem lub studentem

Uczniowie gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych oraz studenci do ukończenia 26 lat, wykonujący pracę na podstawie umowy zlecenia, nie podlegają ubezpieczeniom społecznym, a w konsekwencji ubezpieczeniu zdrowotnemu z tego tytułu.

IX. Zgłaszanie i wyrejestrowywanie z ubezpieczeń społecznych osób wykonujących umowy cywilnoprawne

Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, w tym także zleceniobiorca (osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia), podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń. Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego zleceniobiorcy należy do płatnika składek – zleceniodawcy.

Zgłoszenia zleceniobiorcy do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego płatnik składek dokonuje w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku tych ubezpieczeń, na druku ZUS ZUA, z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 04. W sytuacji gdy zleceniobiorca podlega obowiązkowo jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu, zgłoszenie do tego ubezpieczenia następuje na druku ZUS ZZA. Zgłoszenie do ubezpieczenia chorobowego, które jest dla wymienionych wyżej osób dobrowolne, następuje w terminie przez nie wybranym; nie wcześniej jednak niż od daty złożenia wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem. Przy czym,

jeżeli zleceniodawca w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń – tj. od dnia rozpoczęcia wykonywania umowy zlecenia (agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług) – dokona zgłoszenia zleceniobiorcy do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego, zdrowotnego oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, objęcie ubezpieczeniem chorobowym nastąpi od daty wskazanej w tym zgłoszeniu.

Płatnik składek przed zgłoszeniem do ubezpieczeń społecznych zleceniobiorcy powinien ustalić, czy umowa zlecenia jest dla tej osoby jedynym tytułem do ubezpieczeń. Jeżeli zleceniobiorca nie posiada innych tytułów rodzących obowiązki ubezpieczeń społecznych, z tytułu wykonywanej umowy podlega zgłoszeniu do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

W sytuacji gdy ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla zleceniobiorcy są dobrowolne (osoba ta posiada inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń społecznych) a ubezpieczony chce przystąpić do tych ubezpieczeń, zgłoszenie do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych następuje na druku ZUS ZUA. Jeżeli zleceniobiorca nie złoży wniosku o objęcie go dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu umowy zlecenia (agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług), podlega obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Każda osoba, wobec której wygaśnięty tytuł do ubezpieczeń społecznych, podlega wyrejestrowaniu z tych ubezpieczeń. Płatnik składek jest zobowiązany złożyć zgłoszenie wyrejestrowania w terminie 7 dni od daty zaistnienia tego faktu. Tym samym po zakończeniu umowy zlecenia (agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług) zleceniodawca dokonuje wyrejestrowania zleceniobiorcy z ubezpieczeń, na druku ZUS ZWUA, podając jako datę wyrejestrowania datę, od której osoba ta nie podlega już ubezpieczeniom.

Wyrejestrowaniu – i ponownemu zgłoszeniu do ubezpieczeń – podlega także osoba, w stosunku do której nastąpiła zmiana danych, wykazanych w zgłoszeniu, dotyczących tytułu ubezpieczenia oraz rodzajów ubezpieczeń i terminów ich powstania. O powyższych zmianach płatnik składek zawiadamia ZUS właśnie poprzez złożenie zgłoszenia wyrejestrowania i ponowne zgłoszenie do ubezpieczeń, zawierające prawidłowe dane.

O wszelkich zmianach danych, wykazanych w zgłoszeniu do ubezpieczeń zleceniobiorcy, zleceniodawca zawiadamia ZUS w terminie 7 dni od zaistnienia zmian, stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS.

Przykład 1

Osoba zawarła w styczniu 2017 roku umowę zlecenia ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością na okres 10 dni. Jest to dla niej jedyny tytuł do ubezpieczeń społecznych.

Zleceniodawca, jako płatnik składek, jest zobowiązany zgłosić tę osobę do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego, zdrowotnego oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli ubezpieczony złoży wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem, na formularzu ZUS ZUA, z kodem tytułu ubezpieczeń 04 XX XX. Po zakończeniu wykonywania umowy zlecenia płatnik składek dokonuje wyrejestrowania zleceniobiorcy z tych ubezpieczeń, na formularzu ZUS ZWUA.

Przykład 2

Osoba wykonuje umowę zlecenia od 15 stycznia 2017 r. Z tytułu tej umowy podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Ubezpieczenie chorobowe jest dla niej dobrowolne.

Zleceniodawca dokonał zgłoszenia tej osoby do obowiązkowych ubezpieczeń od 15 stycznia 2017 r., na formularzu ZUS ZUA. Osoba ta nie złożyła wniosku o objęcie jej ubezpieczeniem chorobowym. Wniosek taki został przez nią złożony 15 lutego 2017 r., ze wskazaną datą objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym również od 15 lutego 2017 r.

W tej sytuacji zleceniodawca, na formularzu ZUS ZWUA, powinien wyrejestrować zleceniobiorcę z dotychczasowych ubezpieczeń od 15 lutego 2017 r., a następnie, na formularzu ZUS ZUA, zgłosić go do wszystkich ubezpieczeń (obowiązkowych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz dobrowolnego chorobowego) również od 15 lutego 2017 r.

Przykład 3

Zleceniobiorca poinformował zleceniodawcę, iż od 1 stycznia 2017 r. rozpoczyna wykonywanie pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej z innym podmiotem niż zleceniodawca, z miesięcznym wynagrodzeniem wyższym od minimalnego wynagrodzenia. Osoba ta z tytułu umowy zlecenia była zgłoszona do ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

Od 1 stycznia 2017 r. zleceniobiorca z tytułu umowy zlecenia podlega dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i nie składa wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami. Obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia jest dla niego jedynie ubezpieczenie zdrowotne.

Zleceniodawca dokonuje wyrejestrowania zleceniobiorcy z dotychczasowych ubezpieczeń, na formularzu ZUS ZWUA, od 1 stycznia 2017 r. Z uwagi na obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia powinien następnie dokonać zgłoszenia tej osoby do ubezpieczenia zdrowotnego, na formularzu ZUS ZZA, od 1 stycznia 2017 r.

Uwaga!

Ogólne zasady sporządzania dokumentów zgłoszeniowych oraz terminy i formy ich przekazywania znajdują się w poradniku [„Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych”](#) dostępnym na stronie internetowej Zakładu - www.zus.pl

Szczegółowe informacje dotyczące wypełniania dokumentów zgłoszeniowych znajdują się w poradnikach: [„ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej. Jak wypełnić i skorygować.”](#), [„ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych. Jak wypełnić i skorygować”](#), [„ZUS ZIUA – zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej. Jak wypełnić i skorygować”](#), [„ZUS ZWUA- wyrejestrowanie z ubezpieczeń. Jak wypełnić i skorygować.”](#)

X. Podstawa wymiaru i finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne osób wykonujących umowy cywilnoprawne

1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców, stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych – osiągniany z tytułu wykonywania umowy zlecenia, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, albo w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej, albo prowizyjnie. Jeżeli odpłatność za wykonanie umowy została ustalona w innej formie, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Należy pamiętać, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe została przez ustawodawcę ograniczona w skali roku. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe zleceniobiorcy stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tej osoby, bez stosowania ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek. Podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętą do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przychodami – w rozumieniu przepisów podatkowych – są otrzymywane lub pozostawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymywanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych).

Zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przepisy § 2–4 tego rozporządzenia stosuje się odpowiednio przy ustalaniu podstawy wymiaru składek m.in. osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Niżej wskazane przepisy mają odpowiednie zastosowanie wobec zleceniobiorców, dla których podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód z tytułu wykonywania umowy, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych:

- nagrody jubileuszowe (gratyfikacje), które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat (§ 2 ust. 1 pkt 1)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie pod warunkiem, że zostały określone zasady przyznawania zleceniobiorcom nagród jubileuszowych (regulamin, umowa, układ zbiorowy) i zgodnie z tymi zasadami przysługują one nie częściej niż co 5 lat.

- należności obliczane od wielkości efektów uzyskanych przez zastosowanie pracowniczego projektu wynalazczego i za dokumentację dostarczoną bezumownie przez twórcę projektu, przydatną do stosowania projektu, oraz nagrody za wynalazczość, a także nagrody za prace badawcze i wdrożeniowe (§ 2 ust. 1 pkt 1a)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców. Sposób ustalania świadczeń dla zleceniobiorców musi być jednakże ujęty w regulaminie racjonalizacji.

- nagrody Ministra Gospodarki za szczególne osiągnięcia w eksporcie (§ 2 ust. 1 pkt 1b)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie w przypadku, gdyby nagroda taka została przyznana zleceniobiorcy.

- odprawy pieniężne przysługujące w związku z przejściem na emeryturę lub rentę (§ 2 ust. 1 pkt 2)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- odprawy, odszkodowania i rekompensaty wypłacane pracownikom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy, w tym z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę lub rozwiązania jej bez wypowiedzenia, skrócenia okresu jej wypowiedzenia, niewydania w terminie lub wydania niewłaściwego świadectwa pracy (§ 2 ust. 1 pkt 3)

Wyłączenie może mieć częściowe zastosowanie, bowiem instytucja świadectwa pracy, nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy zlecenia lub rozwiązania jej bez wypowiedzenia, lub skrócenia okresu jej wypowiedzenia nie dotyczy zleceniobiorców. Mogą być natomiast wyłączone inne odprawy, odszkodowania i rekompensaty wypłacone zleceniobiorcom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania umowy zlecenia, w tym z tytułu zwrotu kosztów lub naprawienia szkody wynikłej z powodu wypowiedzenia umowy zlecenia (art. 746 Kodeksu cywilnego) lub rozwiązania umowy z przyczyn leżących po stronie zleceniodawcy, o ile wypłata ma bezspornie taki charakter.

- odszkodowania wypłacone byłym pracownikom po rozwiązaniu stosunku pracy, na podstawie umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 101² Kodeksu pracy (§ 2 ust. 1 pkt 4)

Zleceniobiorca nie może być stroną umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 101² Kodeksu pracy. Tym samym wyłączenie to nie ma zastosowania do zleceniobiorców.

- odprawy wypłacone pracownikom powołanym do zasadniczej służby wojskowej na podstawie art. 125 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (§ 2 ust. 1 pkt 5)

Z uwagi na fakt, iż odprawy te przysługują wyłącznie pracownikom, wyłączenie to nie ma zastosowania do zleceniobiorców.

- wartość świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ekwiwalenty za te świadczenia wypłacane zgodnie z przepisami wydanymi przez Radę Ministrów lub właściwego ministra, a także ekwiwalenty pieniężne za pranie odzieży roboczej, używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego oraz wartość otrzymanych przez pracowników bonów, talonów, kuponów lub innych dowodów uprawniających do otrzymania na ich podstawie napojów bezalkoholowych, posiłków oraz artykułów spożywczych, w przypadku gdy pracodawca, mimo ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, nie ma możliwości wydania pracownikom posiłków i napojów bezalkoholowych (§ 2 ust. 1 pkt 6)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowania do zleceniobiorców. Wynika to z art. 304 Kodeksu pracy, który nakłada na pracodawcę obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, o których mowa w art. 207 § 2, osobom fizycznym wykonującym pracę na innej podstawie niż stosunek pracy (w tym pojęciu mieszczą się również zleceniobiorcy) w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę.

- odszkodowania za utratę lub uszkodzenie w związku z wypadkiem przy pracy przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy - należne od pracodawcy na podstawie art. 237¹ § 2 Kodeksu pracy (§ 2 ust. 1 pkt 7)

Wyłączenie to nie ma zastosowania do zleceniobiorców, ponieważ odwołuje się wyraźnie do art. 237¹ § 2 Kodeksu pracy, który nie ma zastosowania do zleceniobiorców.

- ekwiwalenty pieniężne za użyte przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, będące własnością pracownika (§ 2 ust. 1 pkt 9)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- wartość ubioru służbowego (umundurowania), którego używanie należy do obowiązków pracownika, lub ekwiwalent pieniężny za ten ubiór (§ 2 ust. 1 pkt 10)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- wartość finansowanych przez pracodawcę posiłków udostępnianych pracownikom do spożycia bez prawa do ekwiwalentu z tego tytułu - do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 190 zł (§ 2 ust. 1 pkt 11)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- zwrot kosztów używania w jazdach lokalnych przez pracowników, dla potrzeb pracodawcy, pojazdów niebędących własnością pracodawcy - do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu - określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany przez pracownika w ewidencji przebiegu pojazdu, prowadzonej przez niego według zasad określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych (§ 2 ust. 1 pkt 13)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- kwota otrzymywana przez pracownika z tytułu zwrotu kosztów przeniesienia służbowego oraz zasiłki na zagospodarowanie i osiedlenie w związku z przeniesieniem służbowym - do wysokości nie przekraczającej kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych (§ 2 ust. 1 pkt 14)

Wyłączenie to nie ma zastosowania do zleceniobiorców, ponieważ instytucja przeniesienia służbowego dotyczy jedynie pracowników oraz osób w stosunku służby.

- diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika - do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem pkt 17 (§ 2 ust. 1 pkt 15)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców, jeżeli stosowne postanowienia zawartych z nimi umów lub przepisy odrębne przewidują zwrot tych należności na zasadach przewidzianych przepisami dotyczącymi podróży służbowych pracowników sfery budżetowej. Przykładowo, odnosi się to do sytuacji osób zarządzających innymi podmiotami prawnymi (art. 2 pkt 1 i art. 5 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1222)). Wyłączenie to będzie miało zastosowanie także w odniesieniu do zwrotu kosztów podróży m.in. recenzentom, ekspertom, członkom organów opiniodawczo-doradczych (art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2016 r. poz. 2045, z późn. zm.)).

- część wynagrodzenia pracowników, których przychód jest wyższy niż przeciętne wynagrodzenie, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy, zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, z wyłączeniem osób wymienionych w art. 18 ust. 12 ustawy - w wysokości równoważności diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony miesięczny przychód tych osób stanowiący podstawę wymiaru składek nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy

Wyłączenie to ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- dodatek za warunki pracy z tytułu wykonywania pracy za granicą (dodatek walutowy), przysługujący nauczycielom zatrudnionym w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej - określony w odrębnych przepisach wydanych przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (§ 2 ust. 1 pkt 16a)

Wyłączenie to nie ma zastosowania do zleceniobiorców. W publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach

konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej nauczyciele zatrudniani są wyłącznie na podstawie umowy o pracę.

- równowartość dodatków dewizowych wypłacanych pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i rybackich - w części odpowiadającej 75% dodatków (§ 2 ust. 1 pkt 17)

Zleceniobiorcom dodatek taki nie przysługuje. Dodatek dewizowy przyznawany jest pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i rybackich na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych. W rozumieniu powołanej ustawy pracownikiem jest osoba pozostająca z armatorem w stosunku pracy na statku.

- dodatek za rozłąkę wypłacany pracownikom czasowo przeniesionym oraz strawnie - do wysokości diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, określonych w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (§ 2 ust. 1 pkt 18)

Wyłączenie to ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (§ 2 ust. 1 pkt 19)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców. Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 800, z późn. zm.) osobami uprawnionymi do korzystania z Funduszu mogą być też osoby inne niż pracownicy i ich rodziny oraz emeryci i renciści (byli pracownicy) i ich rodziny. Warunkiem jest jednak by pracodawca przyznał im prawo korzystania z tych świadczeń w regulaminie, o którym mowa w art. 8 ust. 2 powołanej ustawy.

Tym samym jeśli świadczenie przysługuje zleceniobiorcy na podstawie regulaminu ZFŚS i spełnione są pozostałe warunki określone powołaną ustawą (w szczególności wynikający z art. 8 nakazujący uzależnienie wysokości dopłat od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu) to wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie.

- świadczenia wypłacane z funduszu utworzonego na cele socjalno-bytowe na podstawie układu zbiorowego pracy u pracodawców, którzy nie tworzą zakładowego funduszu świadczeń socjalnych - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego, określonej w art. 5 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (§ 2 ust. 1 pkt 20)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców, jeśli świadczenia są wypłacane z funduszu utworzonego na cele socjalno-bytowe, fundusz zaś jest utworzony na podstawie układu zbiorowego pracy, który przewiduje, że do świadczeń z tego funduszu uprawnieni są zleceniobiorcy.

- świadczenie urlopowe wypłacane na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy powołanej w pkt 20 - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego określonej w tej ustawie, (§ 2 ust. 1 pkt 21)

Wyłączenie nie ma zastosowania do zleceniobiorców.

- zapomogi losowe w przypadku klęsk żywiołowych, indywidualnych zdarzeń losowych lub długotrwałej choroby (§ 2 ust. 1 pkt 22)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- środki otrzymywane na rehabilitację zawodową, społeczną oraz leczniczą osób niepełnosprawnych na podstawie odrębnych przepisów, z zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych albo zakładowego funduszu aktywności, z wyłączeniem wynagrodzeń finansowanych ze środków tych funduszy (§ 2 ust. 1 pkt 23)

Wyłączenie to nie ma zastosowania do zleceniobiorców. Obecnie nie obowiązują bowiem przepisy odrębnie regulujące przyznawanie tych środków zleceniobiorcom. Środki w zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej na rehabilitację zawodową, społeczną oraz leczniczą osób niepełnosprawnych z zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych albo zakładowego funduszu aktywności przyznane na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. nr 127, poz. 721, z późn. zm.) przysługują jedynie pracownikom.

- składniki wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku (§ 2 ust. 1 pkt 24)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie, jeśli dany składnik przysługuje na podstawie układu zbiorowego pracy lub przepisów o wynagradzaniu. Prawo do wyłączenia wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy nie przysługuje w odniesieniu do zleceniobiorców, gdyż instytucja tego świadczenia została uregulowana na gruncie przepisów Kodeksu pracy i jest nierozzerwalnie związana ze stosunkiem pracy.

- dodatki uzupełniające 80% zasiłek chorobowy wypłacane przez pracodawców – do kwoty nie przekraczającej łącznie z zasiłkiem chorobowym 100% przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek (§ 2 ust. 1 pkt 25)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- korzyści materialne wynikające z układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania lub przepisów o wynagradzaniu, a polegające na uprawnieniu do zakupu po cenach niższych niż detaliczne niektórych artykułów, przedmiotów lub usług oraz korzystaniu z bezpłatnych lub częściowo odpłatnych przejazdów środkami lokomocji (§ 2 ust. 1 pkt 26)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie, jeśli dany składnik przysługuje na podstawie układu zbiorowego pracy, regulaminów wynagradzania lub przepisów o wynagradzaniu.

- dodatkowe świadczenia niemające charakteru deputatu przyznawane na podstawie przepisów szczególnych - kart branżowych lub układów zbiorowych pracy, tj.

ekwiwalent pieniężny z tytułu zwrotu kosztów przejazdów urlopowych, świadczenia na pomoce naukowe dla dzieci, świadczenia przyznawane z tytułu uroczystych dni, jak tradycyjne "barbórkowe", z wyjątkiem nagród pieniężnych wypłacanych z tytułu uroczystych dni (§ 2 ust. 1 pkt 27)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie, jeśli układy zbiorowe pracy przewidują je dla zleceniobiorców. Karty branżowe mają zastosowanie jedynie do pracowników.

- nagrody za wyniki sportowe, wypłacane przez kluby sportowe i polskie związki sportowe, oraz za wybitne osiągnięcia sportowe lub wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej w dziedzinie kultury fizycznej, wypłacane ze środków budżetowych (§ 2 ust. 1 pkt 28)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

- wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika, z wyłączeniem wynagrodzeń otrzymywanych za czas urlopu szkoleniowego oraz za czas zwolnień z części dnia pracy, przysługujących pracownikom podejmującym naukę lub podnoszącym kwalifikacje zawodowe w formach pozaszkolnych (§ 2 ust. 1 pkt 29)

Obecnie nie obowiązują przepisy odrębnie regulujące przyznawanie świadczeń na podnoszenie kwalifikacji zleceniobiorcom. Tym samym wyłączenie nie ma zastosowania do tych osób.

- świadczenie w naturze w postaci działki gruntu (§ 2 ust. 1 pkt 30)

Wyłączenie ma odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców.

2. Wysokość składek na ubezpieczenia społeczne

Wysokości składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe wyrażone są w formie stopy procentowej, jednakowej dla wszystkich ubezpieczonych, w tym także dla zleceniobiorców (osób wykonujących umowy agencyjne lub inne umowy o świadczenie usług).

Od 1 stycznia 2003 r. stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zróżnicowana dla poszczególnych płatników składek. Zasady zróżnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe określają: • ustawa z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1242, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 listopada 2002 r. w sprawie zróżnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz. U. z 2016 r. poz. 1005).

Stopy procentowe składek na poszczególne ryzyka ubezpieczeniowe wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne – 19,52% podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – 8,00 % podstawy wymiaru,

- na ubezpieczenie chorobowe – 2,45% podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe – od 1 kwietnia 2015 r. – od 0,40% do 3,60% podstawy wymiaru.

Stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe ustala się na cały rok składkowy. Rokiem składkowym w ubezpieczeniu wypadkowym jest okres rozpoczynający się od 1 kwietnia danego roku kalendarzowego i trwający do 31 marca następnego roku kalendarzowego. Płatnikom, którzy za trzy kolejne ostatnie lata kalendarzowe przestali dokument ZUS IWA – „Informacja o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe, stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe na kolejne lata składkowe ustala Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Płatnicy składek, którym Zakład nie ustalił stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe zobowiązani są ustalić ją samodzielnie. W związku z tym płatnicy podlegający wpisowi do rejestru REGON i zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalają w wysokości stopy procentowej określonej dla grupy działalności, do której płatnik należy według PKD (Polskiej Klasyfikacji Działalności) ujętego w rejestrze REGON na dzień 31 grudnia roku poprzedniego lub, w stosunku do płatników zgłoszonych w okresie od 1 stycznia do 31 marca następnego roku, według PKD ujętego w rejestrze REGON na dzień, w którym stali się płatnikami składek na ubezpieczenie wypadkowe.

Dla płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe wynosi 50% najwyższej stopy procentowej, ustalonej na dany rok składkowy dla grupy działalności – od 1 kwietnia 2015 r. stopa ta wynosi 1,80%. Powyższa zasada obowiązuje również dla płatników składek nie podlegających wpisowi do rejestru REGON.

Powyższe kwestie zostały szczegółowo wyjaśnione w poradnikach: „Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe” oraz „Zasady składania i wypełniania informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA”, które są dostępne na stronach internetowych ZUS.

3. Zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne

Składkę na ubezpieczenie emerytalne osoby wykonującej umowę zlecenia (umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług) finansują z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczony (zleceniobiorca) i płatnik składek (zleceniodawca).

Składkę na ubezpieczenia rentowe finansuje:

- w wysokości 1,5% podstawy wymiaru – z własnych środków ubezpieczony (zleceniobiorca),
- w wysokości 6,5% podstawy wymiaru – z własnych środków płatnik składek (zleceniodawca).

Składkę na ubezpieczenie chorobowe finansuje w całości, z własnych środków, sam ubezpieczony (zleceniobiorca). Składkę na ubezpieczenie wypadkowe finansuje w całości, z własnych środków, płatnik składek (zleceniodawca).

XI. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące pracę na podstawie umów zlecenia zawartych do 13 stycznia 2000 r.

Omawianie zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące pracę na podstawie umów zlecenia należy rozpocząć od informacji o tzw. dacie granicznej obowiązywania wcześniejszych i nowych przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w omawianym zakresie.

W dniu 30 grudnia 1999 r. weszła w życie ustawa z 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 110, poz. 1256), która m.in. zmieniła zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę oraz umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło. Wprowadzone przez wymienioną ustawę przepisy mają zastosowanie do umów zawartych po upływie 14 dni od dnia wejścia tej ustawy w życie, tj. od 14 stycznia 2000 r. Oznacza to, iż do umów zlecenia zawartych do 13 stycznia 2000 r. stosuje się przepisy obowiązujące w tym zakresie do 29 grudnia 1999 r. Natomiast nowe zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące pracę na podstawie umów zlecenia stosuje się do umów zawartych od 14 stycznia 2000 r.

W świetle art. 6 ust. 1 pkt 4 i ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r., obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegały:

- osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej zawartej z jednym zleceniodawcą na okres dłuższy niż 14 dni oraz
- osoby wykonujące na rzecz jednego zleceniodawcy pracę na podstawie umów zlecenia lub agencyjnych zawartych na okres krótszy niż 15 dni, jeżeli łączny okres, na który umowy zostały zawarte, wynosił co najmniej 15 dni, a przerwy pomiędzy tymi umowami były krótsze niż 60 dni.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy zlecenia zawartej w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 13 stycznia 2000 r. istotne znaczenie miał zatem okres, na jaki umowa ta została zawarta. Jeżeli osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia spełniła przewidziany w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych warunek co do czasu trwania tej umowy, podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu, o ile praca była wykonywana w miejscu lub siedzibie prowadzenia działalności przez zleceniodawcę. Ubezpieczenie chorobowe miało natomiast charakter dobrowolny i objęcie nim następowało na wniosek tej osoby.

Ponadto – przy rozstrzygnięciu obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy zlecenia zawartej w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 13 stycznia 2000 r. – ważny był również fakt, czy osoba wykonująca wymienioną umowę posiadała inne tytuły do obowiązkowych ubezpieczeń lub też czy posiadała prawo do emerytury bądź renty.

Przykład 1

Osoba wykonywała umowę zlecenia, zawartą na 10 dni, w okresie od 11 do 20 stycznia 2000 r. W tym czasie nie posiadała innego tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia osoba ta nie podlegała ubezpieczeniom społecznym, gdyż umowa została zawarta na okres krótszy niż 15 dni.

Przykład 2

Umowa zlecenia została zawarta 20 listopada 1999 r. na czas nieokreślony. W momencie podpisywania umowy zleceniobiorca posiadał prawo do emerytury.

Do tej umowy – w zakresie ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych – należy stosować przepisy dotyczące umów zlecenia zawartych przed 13 stycznia 2000 r. Oznacza to, że emeryt będący zleceniobiorcą wykonujący pracę na podstawie tej umowy również obecnie nie będzie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

XII. Zakończenie

Umowy cywilnoprawne – w tym przede wszystkim umowy zlecenia – są coraz częściej spotykaną formą zatrudniania osób fizycznych. Coraz więcej osób wykonuje pracę jedynie na podstawie umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, a ponadto również pracownicy, czy osoby prowadzące pozarolniczą działalność, coraz częściej decydują się na dodatkowe zatrudnienie właśnie na podstawie umów cywilnoprawnych.

Rozpoczęcie wykonywania pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej ma istotny wpływ na obowiązek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego wyżej wymienionych osób. Zawierając umowę zlecenia lub inną umowę o świadczenie usług warto zatem znać obowiązujące w tym zakresie zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, zasady ustalania podstawy wymiaru składek, zgłaszania i wyrejestrowywania z ubezpieczeń, a także wysokość stóp procentowych składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

XIII. Wykaz obowiązujących aktów prawnych

- Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, z późn. zm.).
- Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.).
- Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277, z późn. zm.).
- Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2032, z późn. zm.).
- Ustawa z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r. poz. 847).
- Ustawa z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1773, z późn. zm.).
- Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.).
- Ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2168, z późn. zm.).
- Ustawa z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1938, z późn. zm.).
- Ustawa z 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.).
- Ustawa z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1256, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r. poz. 157, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1949).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz. U. z 2016 r. poz. 1005).